Menekşe Kokulu Bahar



FATMA PEKŞEN




Menekşe Kokulu
Bahar
FATMA PEKŞEN

FATMA PEKŞEN

1962 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde doğdu. Eli kalem tutmaya başladığı zamanlardan beri resme ve edebiyata ilgi duydu. Kumaş boyama, ebru, karakalem çalışmaları yaptı. İkisi kişisel, çeşitli sergilere katıldı. Doksanlı yılların başından beri defter aralarında kalan yazılarını gün ışığına çıkarmaya başladı. Çeşitli radyo, gazete ve dergilerde, makaleleri, hikâyeleri, denemeleri yayınlandı. Zengin bir kültüre sahip olan Divriği yöresi folklorunu araştırdı. Edebiyatın her türünü denemesine rağmen en çok hikâyeyi sevdi. Anadolu konulu hikâyeler, gençlik konulu romanlar yazdı. Tarık ile Halil'in annesi olan yazar çalışmalarına devam etmektedir.

Yayınlanmış eserleri:
Divriği'de Mutfak Kültürü (Folklor Araştırma)
Müjgân Üçer'le birlikte.
İpek Hayâller (Hikâye)
Mavi Hayâl Pembe Düş (Gençlik Romanı)
Kızlar Yurdu (Gençlik Romanı)

Menekşe Kokulu
Bahar

FATMA PEKŞEN



KAYNAK
KİTAPLIĞI

MENEKŞE
KOKULU BAHAR

Fatma PEKŞEN

Yayın Yönetmeni:
Şeref YILMAZ

Editör:
Mustafa OĞUZ

Görsel Yönetmen:
Engin ÇİFTÇİ

Kapak:
Zülker MEYDAN

Mizanpaj:
Sedat YAZILITAŞ

ISBN: 975-8775-46-4
Yayın Numarası: 131

Emniyet Mahallesi Huzur Sok:
No: 5 34672
Kısıklı-Üsküdar/İstanbul
Tel : (0216) 318 42 88
Faks : (0216) 318 42 02
http://www.kaynakkitapligi.com

Baskı:
ÇAĞLAYAN A.Ş.
Sarnıç Yolu No: 7 35410
Gaziemir/İzmir
Tel: (0232) 252 20 97/98

Baskı Tarihi
Şubat / 2005

İÇİNDEKİLER

AKREP

Yazdan kalma sıcak bir eylül günüydü. Yaşlı kadın ikindi namazı için camiye giden kocasının arkasından kapıyı sürgüleyip merdivene oturdu. İçinde bir sıkıntı vardı nedense? Bir müddet oturduktan sonra ezanın okunmasıyla ayağa kalktı, romatizmalı bacaklarını sürüyerek yukarı çıktı. Kocasının açık bıraktığı radyoyu kapattı. Gidip abdest aldı ve namaza durdu. Namazı bitince askerdeki oğluna, gelin kızına, kocasına, akrabalarına, bütün insanlara, uzun ömürlü, hayırlı olmaları için uzun uzun dua etti.

Ağır ağır, istemeye istemeye ayağa kalktı ve mutfağa gitti. Bir tepsiye bir avuç kadar kırmızı mercimek koydu ve ayıklamak için mutfağın balkonuna çıktı. Daha akşama epeyce zaman vardı; ama yemeği hazır edeyim diye düşünüyordu. "Bir gelinim olsaydı." diye iç geçirdi. "Kaç kişi vardı. Şu evde, çın çın çocuk sesleri çınlardı. Yemeğin tadına bile bakmadan bitirdikleri olurdu." diye düşündü. Sonra canlanıp "Mercimeği ayıklayayım." dedi. "Ama önce balkondaki kuzineyi yakmalıyım." dedi. Hem mercimek çorbası yapacak, hem de patates haşlayacaktı. Bol soğanlı patates piyazını çok severdi kocası. Balkondaki naylon torbaların birinde çalı çırpı, birindeyse tezek vardı. Önce kuzinenin külünü boşalttı. Sonra çalı çırpıyla ateşi tutuşturdu. Üstüne tencereyi oturttu. "Patatesler haş-

lanıncaya kadar çorbayı da hazır ederim." dedi. Oturduğu yerden dönüp tepsiyi kucağıma alayım derken, oda ne? Bir adım arkasında kocaman bir akrep, kuyruğunu kaldırmış, sanki parçalamaya hazır bir kaplan gibi tetikte beklemiyor mu? Yaşlı kadın gözleri fal taşı gibi açılmış, umulmadık bir hızla kuzinenin dibindeki maşayı kapıp, akrebi kuyruğundan tuttuğu gibi cayır cayır yanan, ateşin içine attı.

Akşam olunca iki yaşlı insan yemeklerini yediler. Akşam namazını kıldılar. Kocanın çay faslı, yatsı namazı derken uyku zamanı geldi ve birbirlerine hayırlı geceler dileyerek yattılar.

Meydan gibi geniş bir yer. Kocaman bir ateş yakılmış, etrafta bir hayli insan var. Sanki bir törene gelmişler gibi merakla etrafa ve ateşe bakıyorlar. Yaşlı kadının elleri ardına bağlanmış, beyaz bir elbise giydirmişler. Yanında iriyarı, asık suratlı iki tane adam var. Yaşlı kadını getirip tam ateşin önüne dikiyorlar. Siyahlar giyinmiş bir adam gök gürültüsü gibi bir sesle bağırıyor; "Bir insan yakmanın cezasının ne olduğunu biliyor musun? Bizde aynen seni öyle yakacağız!" Yaşlı kadın ağlayarak yalvarıyor:

"Ben kimseyi öldürmedim, ben kimseyi yakmadım. Ben kimseye zarar vermedim."

Diretiyor siyahlı adam:

"Hayır, sen bir insan yaktın, biz de seni yakacağız!"

Kadıncağız diz çöküyor, ayakta duracak dermanı yok. Ağlıyor, ağlıyor, ağlıyor. "Yakmadım ben kimseyi!" diyor. O sırada ateşin biraz ötesinde, kömürleşmiş bir erkek cesedi gösteriyorlar. "İşte yaktığın kişi!" diyorlar. Kadın diretiyor: "Ben kimseyi yakmadım!" diye. O sırada ceset yerinden doğruluyor, kömürleşmiş şehadet parmağını kadına doğru sallayarak:

“Beni sen yaktın!” diyor.

Artık yaşlı kadın bir şey söyleyemiyor. Yere yığılıyor. İki yanındaki adamlar kollarından tuttukları gibi kadını ateşe atıveriyorlar.

"Naciye, Naciye uyan! Rüyâ mı görüyorsun?" Yaşlı kadın kocasının sarsmasıyla uyandı. Elini kütür kütür atan kalbinin üstüne koydu. "Allah'a şükür rüyâymış!" dedi. Kan ter içinde kalmıştı.

Rüyâsını kocasına anlattı ve birden, ateşe canlı attığı akrep geldi aklına. Ne büyük bir hata, ne büyük bir günah işlediğini anladı. Tereddüt bile etmeden akrebi canlı canlı ateşe atmıştı. Ceza vermenin, yakmanın sadece Yüce Allah'a mahsus olduğunu düşündü. Sabah ezanının okunmasıyla Kelime-i Şehadet getirerek yerinden kalktı, ter içindeki çamaşırlarını değiştirdi. Kocası camiye gitmişti. Yaşlı kadın yorgun bir vaziyette gitti, abdest aldı, namazını kıldı. Allah'tan kendisini affetmesini istedi. Uzun uzun dua etti. Gözyaşı döktü. Ta ortalık ağarana, kuşlar cıvıl cıvıl sabah nağmelerine başlayana dek.

İSTANBULLU GELİN

İstanbullu gelin olarak tanımıştık onu. On, on bir yaşlarında bir çocuktum o zamanlar. Metin ağabeyimin hanımıydı Tülin yenge. Ama kimse onun adının Tülin olduğunu bilmezdi bile. İstanbullu gelin diye anılırdı.

Kasabamızın olmasa bile, sülalemizin tek yabancı geliniydi. Metin ağabeyimle, İstanbul'da, üniversitede tanışıp evlenmişlerdi. Aslen Edirneli olduğu söylenen bu İstanbullu gelin, bayramlarda, yaz tatillerinde kasabımıza gelir, âdeta bu küçük kasabanın rengini değiştirirdi. Kızlar onun gibi oturup kalkmaya özenirler, kadınlar, siniye sofraya daha bir dikkat gösterir, yaşlılar bile, konuşurken telâffuzlarına daha bir önem verirlerdi. Sanki İstanbullu gelin kontrole gelmiş gibi, herkeste bir itina, bir itina...

Kasabamızın; tarlada, bahçede çalışıp rengi güneşten esmerleşmiş hanımlarının yanında, incecik ve çocuksu sesiyle devamlı güneşe bakıyormuş hissi veren yeşil gözleri, kumral saçları ve bembeyaz teniyle hemen dikkat çekiyordu. Bu nazik gelin hiçbirimize yabancılık çekmez, kırk yıllık dost gibi davranırdı. Dört yıl böyle bayramlarda, tatillerde Metin ağabeyim, Tülin yengem ve son sene aileye katılan afacan oğulları kasabayı şenlendirdiler. Derken Metin ağabeyimin askerlik günü geldi çattı.

Tülin yengeyi kasabaya bırakıp askere gitti. Kayınvalide-

si, kayınbabası ve iki görümcesiyle çok iyi anlaşan bu gelin, neşe ile dolu günler geçiriyor, Metin'i için dualar ediyordu.

Ev halkına karşı son derece iyi davranan bu gelin, evin kedisi Zeytin'e karşı son derece katı idi. Gördüğü bir rüyânın etkisi mi yoksa şeytanın kedi kılığına bile giriyor denmesi mi onu böyle etkilemişti bilemiyorduk. Her zaman gülen gözleri, Zeytin'i görünce aksileşiyordu. Kimsenin olmadığı zamanlarda zavallı Zeytin'e tekme bile atıyordu. Zeytin ise ailesine, kocasına hasret bu gelinin tekmelerine sesini çıkarmıyor, sanki elinde büyüdüğü Metin'e saygısızlık olur diye köşe bucak siniyor, ailenin huzurunu kaçırmak istemiyordu.

Bir gün kendilerinden iki üç kapı aşağıdaki bir komşuya misafirliğe geldiler. Komşumuz, evimiz yakın olduğu için bizi de çağırdı. Çaylar içildi, kısırlar, pastalar yendi. Sıcak bir sohbet, herkes İstanbullu gelin ile kaynaşmış, güzel güzel vakit geçiriyor.

Kasabamızın öyle parkları, çay bahçeleri yoktu. Kasaba halkının çoğu bahçe ve tarlalarda çalıştığı, fazla eğlenecek zamanları olmadığı için tadını doyulmaz bulduğumuz bu zevki, büyükler kadar biz küçükler de seviyor, öyle her zaman rastlanmayan bugünün tadını çıkarmaya çalışıyorduk.

Vakit ilerledi, ikindi ezanı okundu, büyüklerin çoğu namaza kalktı. İstanbullu gelin de mızmızlanan oğlunu ayağında sağlayıp uyuttu. Bana dönerek, bu kalabalıkta oğlanın uyuyamayacağını, eve götürürken yardım etmemi istedi. Çocuğu kucakladı, ben de poşetini aldım. İki üç kapı yukarıdaki görkemli, ahşap evlerine gittik.

Zili çaldım açan olmadı. "Babam galiba camide!" dedi, sessizce poşetten anahtarı çıkarmamı istedi. Dediğini yaptım, kapıyı açtık. İçeri girdik, çocuğu usulca beşiğine yatırdı. Üstünü, başını güzelce örttü. O her zamanki güleç yüzüyle bana teşekkür etti. "Babam camiden gelinceye kadar sen bekle, ben gidiyorum." dedi. Sesimi çıkarmadan başımı salladım. Birden divanın üstüne atılmış iki mektup gördü. Üstlerini sesli sesli okudu.

Kendi adına geleni açtı. Okumaya başladı. Okudukça heyecanlanıyor, rengi pembeleşiyordu. Askerdeki eşinden gelmişti. Beş dakikada okuyup geri zarfına koyarken eşiğin dibinden soran gözlerle kendisine bakan Zeytin'i gördü. Divanın üstünden kaptığı kocaman bir yastığı Zeytin'e fırlattı. Hızla dışarı fırlayan zavallı kedinin arkasından sofaya çıkmış habire bağırıyordu; "Çocuğun odasına girmeyeceksin tamam mı! El kadar sabiyi hasta mı edeceksin! Senin tüylerinden kanser mi olacak!" diye içindeki tüm nefreti çıkarmak ister gibi bağırdı, çağırdı, gittikçe yavaşlayan sesi duyulmaz oldu. Galiba komşuya geri gitmişti. Şu büyük amcam da nerede kalmıştı ki, namaz bu kadar sürer miydi. Nerdeyse bir saat olacaktı. Sıkılmaya başlamıştım. Birden divan örtüsünün kımıldadığını gördüm. Süklüm püklüm Zeytin'in kara başı göründü. Ne zaman girmişti ki fark edememiştim. Bir hamlede sıçrayıp divana, mektubun üstüne başını koyup yattı. Kendi adına uysun diye, Zeytin adını koyan sevgili sahibi Metin'in zarfını adeta yalıyordu. Kaç yıl geçtiği hâlde unutamıyorum, gözlerinden ince ince yaş sızmaya başladı beyaz zarfa.

Bir iki ay sonraydı. Kavurucu sıcakların kol gezdiği yaz aylarını yaşıyor, her zamanki gibi sıradan işlerle günümüzü geçiriyorduk. Kimileri bahçelerinde sebze meyve ile kimileri tarlalarında arpa, buğday, yoncayla didinip duruyorlardı. Biz çocuklar ise hem Kur'ân kursuna gidiyorduk, hem de kışın fazla oynayamadığımız günlerin acısını çıkarırcasına bol bol oynuyorduk. Herkes iyi, her şey güzeldi. Fakat bu sıcaklarda ortaya çıkan, akrep, kertenkele hatta yılanlara karşı büyüklerimiz tetikteydi.

Annelerimiz yatakları sererken, sabahları üstümüzü başımızı giyerken, dikkat etmemizi, iyice silkeleyip öyle giymemizi söylüyorlardı. Haklıydılar da, çünkü haftada bir, haftada olmasa bile on beş günde bir akrep sokma olayı duyuyorduk. Bu ikazlardan nasibini alan İstanbullu gelin de Zeytin'le uğraştığı yetmiyormuş gibi bir de pür dikkat akrep arıyordu. Odaya girmesin diye camını bile açmıyor, akşam yatmadan önce köşe bucak odayı arıyor, emin olduktan sonra yatıyordu.

Gene böyle bunaltıcı sıcakların olduğu bir gün, odada uyuyan oğlunun üstüne bakmak için kapıyı açın İstanbullu gelinin, gördüğü manzara karşısında, az daha dili tutuluyordu. Zeytin, beşiğe çıkmış, uyuyan oğlunun üstüne oturmuş, öylece tavana bakıyordu. Ayağındaki terliği çıkaran İstanbullu gelin zavallı Zeytin'e sivri topuğuyla vurdukça vuruyor, bir yandan da kısık sesiyle söyleniyordu; "Kalk kara kedi kalk, oğlanı da kanser edeceksin beni de!" Hayret bir şey, her zaman hemen kısılıp süklüm püklüm bir tarafa kaçan Zeytin, kulaklarını dikmiş, sırtını kamburlaştırmış, gözleri irileşmiş halde öylece tavana bakıyordu. Neden sonra tavana bakmayı akıl eden gelin, ahşap tavanın direkleri arasında bir akrep olduğunu görünce, çocuğu kaptığı gibi odadan fırladı. Hem bağırıyor, hem ağlıyordu:

"Anne! Baba! Bizim odada akrep var."

Odaya girip ellerindeki değnekle akrebi düşürmeye kalmadan, kocaman akrep şap diye oğlanın sıcak yatağına düştü. Hemen akrebi öldüren kayınbaba, "Aferin benim akıllı gelinime, bir iki dakika geç kalsaydın ne olurdu hâlimiz!" diye konuşuyordu. Bir yandan üzülüyor, bir yandan da seviniyor, "Metine ne cevap verecektik? El kadar çocuğa bakamadınız mı demez miydi?" diyordu.

Gelin ise, kapı dibinde yalanıp duran Zeytin'i gösterip: "Baba ben değil, o gördü. Ben, çocuğun üstünden kalksın diye vururken, o, çocuğu sokmasın diye akrebin düşmesini bekliyordu." dedi.

O günden sonra İstanbullu gelin Zeytin'e öz evlâdı gibi bakıyor, aylardır girmesinin yasak olduğu odasına alıyordu.

Kayınbabasının kıs kıs gülerek söylediği bir söz, ailedekilerin diline yerleşiyordu o günden sonra: "Gelinimi koruyacak biri var artık. Ha Metin Ha Zeytin." Aradan yıllar geçtiği halde, ne zaman kara bir kedi görsem hemen aklıma o söz gelir: "Ha Metin, Ha Zeytin."

SERÇE, ÇOCUK VE DUA

Diğerlerinden farkı olmayan gri renkli bir kış günüydü. Büyükçe bir bahçenin içinde gene gri renkli kocaman bir okul, bünyesindeki çocuk cıvıltılarını bahçeye, caddeye, evlere ve hatta gökyüzüne ulaştırma gayretindeydi sanki.

Zemin kattaki ana sınıfı da her zamanki gibi neşeli, biraz da gürültülüydü. Tek tük serpen kar tanelerinin yere dans ederek inmesi çocukları oldukça mutlu ediyordu. Sınıftaki miniminilerin hem annesi hem babası hem de öğretmenleri olan Günay öğretmen, her zamanki gibi, bir o öğrencinin, bir bu öğrencinin başında doğru olanı öğretmek için çırpınıp duruyordu. Bir ders sonra kahvaltı yapacaklardı. Miniklere anlayacakları dilden yemek duasını öğretmiş olan Günay öğretmen, bugün de, sofradan önce ve sonra ellerin, ağzın yıkanması gerektiğinden söz ediyor, bunun hem sağlık açısından hem de dini yönden faydalı olacağından bahsediyordu.

O gün, yirmi kişilik sınıfta, bir de misafir öğrenci vardı. Şebnem isimli bu minik kız, küçük yaşta çocuk felci geçirmiş ve tekerlekli sandalyeye mahkûm olmuştu. İki aydır anaokuluna devam eden kardeşine imrendiği için, annesi gelip öğretmen hanımdan rica etmiş, haftada bir iki gün Şebnem'i sınıfa kabul etmesini istemişti. Müdür beyle görüştükten sonra, Şebnem'i sınıfına buyur eden Günay öğretmene, küçük kızın annesi dualar etmişti.

Kahvaltıdan önce öğretmenlerinin sözüne uyan çocuklar lavaboya koşarak el ve yüzlerini yıkadılar. Şebnem ise Günay öğretmenin kucağında lavaboya gitmişti yıkanmak için.

Az sonra kahvaltıya başlayan çocukların iştahlarına, çatal kaşık sesleri ile emektar sobanın çıtırtıları eşlik ediyordu. O sırada kapının tıkladığını duyan Günay öğretmen, içeriye bir başka öğretmenin girdiğini gördü. Beşinci sınıflardan birisinin öğretmeni olan bu bayan öğretmenin elinde ufacık bir yavru serçe vardı. Yavru kuş, ilk uçma dersinde pencereye çarpmış, bir türlü geri gidememişti. Bayan öğretmen bir sonraki derste yazılı sınav yapacaktı. Kendi sınıfındaki çocukların dikkatinin dağılacağını düşünmüş, yavru kuşu ana sınıfına getirmişti. Kuşun öğrenciler tarafından biraz sevildikten sonra pencere dışına bırakılmasını rica ederek aceleyle gitmişti. Kahvaltıyı çarçabuk bitirip yemek duası yapan çocukların ilk işi öğretmenlerinin öğrettiği gibi ellerini yüzlerini yıkayıp serçe yavrusunun etrafına sıralanmak oldu. Oturduğu yerden mahzun mahzun bakan Şebnem'i tekrar kucağına alarak elini yüzünü yıkayan öğretmen, kalın bir karton üzerinde ısınması için sobanın dibine yerleştirdiği yavru serçeyi görmesi için küçük kıza bir yer bularak seyretmesini sağladı. Büyük bir ilgiyle kuşu seyreden çocuklara; annelerinden babalarından habersiz ayrılmamaları gerektiğinden, yoksa evlerini bulamayacaklarından, anne ve babalarının çok üzüleceğinden bahseden öğretmen için de bugün değişik bir gündü. Zavallı serçecik, tir tir titriyor, belki de etrafındaki çocuklardan korkuyordu. Bugün yaptığı ilk uçuş denemesinden hiç de mutlu olmayan yavru serçe, çocukların karton üzerine ufaladıkları ekmek kırıntılarına gagasını bile uzatmıyordu.

Annesinin getirdiklerine mi benzemiyordu, yoksa pek de tanımadığı iyi niyetli mi, kötü niyetli mi olduklarını bilmediği insanlardan bir kötülük geleceği için mi endişe ediyordu?

Kimisinin "Kafes getirip sınıfta besleyelim." kimisinin

"Eve götürelim!" önerilerine kulak asmayan, annesinin şu anda ne kadar üzüntülü olduğundan, bir an önce yuvasında olması gerektiğinden bahseden Günay öğretmen, iyice ısındığına kanaat getirdiği yavruyu yavaşçacık pencerenin dışına yerleştirerek camı kapattı.

"Öğretmenim biz onu çok sevdik, sınıfta besleyelim lütfen!" sözlerine rağmen, bunu yapmaya mecburdu.

Bütün sınıf başta olmak üzere, Günay öğretmen de en az çocuklar kadar heyecanla, camın gerisiden sonucu merakla beklemeye başladı. "İçeriye alalım, üşüyecek!" diyenlere, "Annesi bulamaz." sözüyle karşılık veren öğretmen, merakla yavru kuşun annesinin gelip gelmeyeceğini düşünüyordu.

Bir ders kalmıştı paydosa. Sınıfta sobanın çıtırtısından başka ses kalmadığına hayretle baktı öğretmen. O da ne? Bütün öğrenciler, ellerini açmış minicik dudaklarını kıpır kıpır oynatarak dua okuyor, "Allah'ım bu minik kuşun annesi gelsin, yuvasına götürsün." diyorlardı.

Çok sevdiği öğrencilerinin safiyane bir duyguyla yaptıkları bu harekete gözleri nemlenen Günay öğretmen, pencerede beliren anne kuşun sesiyle kendine geldi. Telaşlı bir hareketle, beton pervaza konan anne kuş, önce okşar gibi, sever gibi kanadını yavrusunun sırtına dokundurdu; Sanki güç aktı, şefkat aktı minik serçeye. Bir iki çırpınıştan sonra anne kuşla minik kuş gözden kayboldular.

Diğer günlere benzemeyen, heyecanlı geçen bir günün ardından kuşun uçup gitmesiyle boşluğa düşmüş gibi olan çocuklar, sessiz sessiz oturuyorlardı ki; afacanlardan birisi: "Öğretmenim, biz dua ettik annesi geldi buldu bak, öbür sınıftakiler dua etmemişlerdi galiba." dedi. Bu zeki çocuğun saçını okşayan öğretmen: "Evet yavrum, dua her kapının anahtarıdır. Allah'a ne kadar çok dua edersek, işlerimizde, derslerimizde o kadar çok başarılı oluruz." dedi.

Zilin çalmasının yaklaştığını fark eden öğretmen, çocuklara hazırlanmaları gerektiğini söylüyordu ki, kesik kesik bir hıçkırık sesiyle irkildi. Ağlayan Şebnem'di. Niye ağlıyordu acaba? Yanına yaklaşıp: "Eve gideceğine mi üzülüyorsun, yarın anne gene getirir." dedi sarı saçlarını okşayarak. Çocukcağız elleriyle pencereyi göstererek; onun için ağlıyorum, deyip az önceki kuşu hatırlattı öğretmene.

Öğretmen, yavrum, şimdi onlar çok mutludur yuvalarında, diyecek oldu ama küçük kız:

"Hayır öğretmenim, ben kuşun gidişine üzülmedim, çocuklar dua ettiler, hasta kanadı iyileşti, uçabildi, yuvasına mutlu olarak döndü. Ben, bana da dua etmelerini, eve yürüyerek gitmeyi istiyorum." dedi, sonra ulaşabildiği kadarıyla öğretmenin ellerine sarıldı ve "Öğretmenim, n'olur siz çok dua bilirsiniz, çocuklara öğretin de benim için dua etsinler, koşabileyim, bahçede yürüyebileyim herkes gibi!" dedi maviş gözlerini yuma yuma.

Bu minik yavruya ümit vermekten korkan Günay öğretmen, tek kelime konuşacak cesaret bulamadı kendisinde. Zilin çalmasıyla kendisini lavaboya atarak suyu sonuna kadar açtı ve suyun serinliğinde ferahlamak ve öğrencilerine göstermek istemediği gözyaşlarını suyla buluşturmak istedi. Öğretmenlik hayatının belki de en zor anlarından birini yaşadığını düşünüyor, küçük kızın arzusunun yerine gelmesi için dua ediyordu.

Gri renkli bir kış günüydü bugün. Az önce seslerini dışarıya taşıran çocuklar, gittikçe artan kar tanelerinin eşliğinde kendilerini sokaklara, caddelere atmışlar, umut umut, ışık ışık, dua dua evlerine gidiyorlardı.

KARDAN ADAM

Anne, gece lambasını yakıp ışığı kapattı. Çoktan uyumuş olan sıska kızının üstünü iyice örttü. Yedi yaşındaki, evin erkeği saydığı oğlunun yanına sokuldu. Ve her zaman yaptığı gibi Libya'da işçi olarak dört yıldır çalışan kocasına kazasız belasız günler geçirmesi için, bütün sırlarını paylaştığı, büyük adam yerine koyduğu oğlu Murat'ın okuyup, büyüyüp iş sahibi olması için, ikide bir hastalanan, bir türlü gelişemeyen kızı Özlem'in bir an önce düzelip gürbüzleşmesi için, bütün insanların iyiliği, mutluluğu için uzun uzun dua etti.

Göz kapakları ağırlaşıp, uykuya dalacağı sırada oğlan:

-Anne, babam karneme yetişecek değil mi?

Belki günde on kere soruyor, on kere de cevap alıyordu.

-Evet oğlum, son mektubunda: "Murat'ın karne günü yanınızdayım." demişti. Haydi uyu sen; bak sabah erken kalkacaksın.

Oğlan mesut bir şekilde derin bir nefes aldı. Annenin göz kapakları yine ağırlaştı. Tam uykuya dalacağı sırada oğlan gene konuştu:

-Anne, anne, babamla kardan adam yapacağız değil mi? Babam: "Karda dolaşmayı özledim." diyordu.

Anne cevap vermeden başını salladı. Biraz sonra oğlanın: "Özlem'in boyunbağını da kardan adamın boynuna sararız değil mi?" deyişini duymadı bile. Uyumuştu.

Bir müddet sonra, boynunda kırmızı atkısıyla kardan adam yapıyordu babasıyla Murat. Önce bir müddet karşısına geçip seyrediyorlar, sonra da babası, kendisi ve kardan adamıyla el ele verip havalara uçuyorlardı. Annesiyle Özlem de el sallıyorlardı pencereden.

Ertesi sabah kahvaltıda annesine gene sordu:

-Adını ne koyacağız?

Anne şaşkın şaşkın:

-Neyin adını oğlum?

-Kardan adamın adını ne koyacağız, diyorum. En iyisi babam koysun adını.

"Tamam!" deyip gülerek başını salladı anne.

Oğlanı okula yolladıktan sonra küçük kızın kahvaltısını hazırladı. "Birazdan uyanır." dedi içinden. Kıyamıyordu erkenden kaldırmaya. Zaten cansız, kansız bir kızdı. Dörtbuçuk yaşındaydı, ama üç yaşında ancak gösteriyordu. Babasını hiç hatırlamıyordu. Daha kundaktayken ayrıldığı için izine geldiğinde bile ısınamamış, babasına hiç yanaşmamıştı. Dünyası, annesi, abisi ve arada bir gelen amcasıyla yengesiydi.

Annesi:

-Baban gelecek, sana konuşan bebek getirecek, diyordu, ama komşunun tek kollu naylon bebeği onu daha çok cezbediyordu.

Küçük kız uyanana kadar genç kadın son gelen mektubu bir kez daha okudu. Dört yıldır bulunduğu Libya'dan iki sene önce bir kez gelip, yirmi gün kaldıktan sonra giden kocası: "Hepinizi çok özledim, vatanım burnumda tütüyor; ye-

meklerini, kömür dumanlarını bile özledim." diyordu. Hele yağmura, kara hasret kaldığını, geldiğinde, Murat'la karların içinde güreş tutacağını yazıyordu mektubunda. İznini onun için kışın istediğini söylüyor, bu sene okula başlayan Murat'ın ilk karnesini beraber alacağını belirtiyordu.

Gözleri nemlenen kadın mektubu yeniden zarfına koyup dolaba yerleştirdi. Kızın pek aklı ermiyordu, ama oğlanın içinde katmer katmer hasret gülleri açıyordu.

Ertesi akşam yemekte oğlan, parmaklarıyla hesap etti ve sevinçle:

-Anne, babamın gelmesine bir hafta kaldı değil mi, dedi.

Anne tebessümle cevap verdi:

-Evet oğlum, Allah nasip ederse bir hafta sonra baban yanımızda. İnşallah karneyi alınca baban seni okulun kapısında karşılar.

Yemekten sonra dersini çalışan, biraz sonra da uykusu gelen oğlan, anne ışığı kapatıp da yattığı zaman günlerdir sorduğu sorulara yine devam etmeye başlamıştı.

-Anne, babam beni Selvili Cami'ye götürür değil mi? Ayağım kayarsa babam beni tutar, düşmem.

Anne esneyerek cevap verdi:

-Evet oğlum baban: "Murat'ımla, Özlem'imi çok özledim. Gelince onlarla her tarafı gezeceğiz, onlara kızak yapacağım." diyordu.

Oğlan memnun bir sesle devam etti.

-Anne, babam beni lokantaya da götürür mü? Ayhan'la babası gidip kebap yemişler. Öyle güzelmiş ki lokantanın kebabı.

Anne oğlanla kızın üstünü iyice örttü.

-Haydi benim aslan oğlum, bak sobamız sönmek üzere, şimdi uyu, sabah konuşuruz. Babanız sizi her bir tarafa götürür, dedi.

Bitmek bilmeyen günler birer birer geçiyordu. Karne almaya iki gün kalmıştı işte. Hava da iyice soğumuştu. Anne gelecek yolcusu için bir yandan tatlılar, börekler açıyor, bir yandan da yatakların, çarşafların, dantellerin en güzelini seriyordu. Dolapta saklı duran Ahmet'in terliklerini, pijamalarını çıkarmış bir tarafa hazırlamıştı. Öyle telâşlı iş yapıyordu ki, komşunun camı tıklatmasını bile duymamıştı. Camın sesini duyuramayan komşu mecburen zile bastı. Telâşla kapıya koşan Bedia gelin, karşısında Ahmet'i değil komşu Asiye ablayı gördü.

-Ne o Bedia, bu ne telâş. Ahmet Bey ne zaman geliyor.

-Şey... Asiye abla, karne günü demişti, ama mektupta, yolculuk işi belli olmaz, belki sürpriz yapar diyorum. Her zilde kapıya koşuyoruz.

İçeri giren Asiye abla, fazla kalmayacağını, biraz oturup kalkacağını söyledi. Bedia kahve pişirmek için mutfağa gittiğinde çizgi film izleyen çocuklara:

-Demek babanız geliyor ha, kim bilir sizlere ne hediyeler getirecek, dedi.

Kız cevap vermeden başını salladı. Kıvır kıvır sallanan saçlarıyla sevimli bir kızdı Özlem. Babasını anlatacak birini bulmanın sevinciyle Murat söze karıştı.

-Asiye teyze, babamla kardan adam yapacağız. Beni Selvili Camiye de götürecek, kardan adama Özlem'in kırmızı atkısını saracağız. Hem biliyor musun, babam karda güreşecekmiş benimle, belki de ben onu yenerim, diye heyecanlı heyecanlı konuştu.

Kahveleri getiren Bedia gülümseyerek Murat'ı tasdikledi.

-Evet Asiye abla, Ahmet: "Memleketimi, camilerimizi, türkülerimizi, yağmuru, soğuğu bile çok özledim." diyor. Mektuplarında en çok kara hasret çektiğini yazıyor.

Anne fincanları mutfağa götürünce, Asiye abla:

-Murat, baban gelmeden sen kardan adamı yap da hazırla. Beraber karşılarsınız. Hem de baban sevinir: "Benim oğlum kocaman olmuş da babasına kardan adam yapmış." der.

Murat, bu sözleri cevapsız bıraktı. Boynunda kırmızı atkılı bir kardan adamla kapıda babasını beklediğini hayâl etti.

Gece olup yataklarına girince, günlerdir süregelen soru yağmuru yine başlamıştı:

-Anne, babam gece gelirse zilin sesini duyar mıyız?

-Duyarız oğlum sen merak etme.

Odanın içinin soğuduğunu fark eden anne kalkıp sobaya iki-üç odun daha attı, yerine yattığı sırada ise elektrikler kesildi. Neyse ki erken saatlerde kesilmemişti. Yattıkları yerde vız gelirdi.

Kadın, içinde kıpırtılı duygularla gözlerini odanın karanlık köşelerinde gezdirdi. Tavana vuran ateşin kızıl atları şaha kalkmış, koştukça koşuyorlardı. Bir an kendi çocukluğuna giden Bedia, annesiyle, babasıyla yaşadığı günleri hayâl etti. Evlerinde elektrik yoktu o zamanlar. Küçük kardeşiyle böyle tavandaki ateşin kızıl akislerine bakarak uyurlardı. Ah, o günler ne güzel günlerdi. Ailesiyle ne tatlı yıllar geçirmişti. On senecik de olsa anılarla dolu günlerdi. Ama o kaza olmasaydı keşke. Her zamanki gibi önlüğünü giyip okulu boylayan küçük Bedia, öğlen vakti geri döndüğünde evin önündeki kalabalığa bir anlam verememiş, komşu yaşlı teyzeler: "Annenle baban cennete gittiler kızım." demişlerdi. Günlerce cennetten gelecek ailesini beklemiş, öldüklerini sonra anlamıştı. Ruhları için birer fatiha okurken uyuyakaldı.

"Babam gelir de zile basarsa duyamayız." endişesiyle sağa sola dönmekten bir türlü uyuyamayan Murat yavaşça yatağından kalktı. Divanın altındaki sepeti çekip Özlem'in kırmızı atkısını çıkardı. Gidip pencerenin önüne oturdu. Babasını beklemeye başladı. Tek tük kar serpiyordu.

"İnşaallah daha çok yağar da babamla kardan adamımızı çok büyük yaparız." diye geçirdi içinden. Kulağına hafif bir tıkırtı gelir gibi olmuştu. Yüreği ağzına geldi. Acaba babası mı gelmişti? Bir kedi sessizliğiyle kapıya giden Murat'ı babası değil, kucak dolusu soğuk karşılamıştı.

"Elektrikler de kesik, babamın gelişini duymayız, en iyisi burada bekleyeyim." düşüncesiyle oracığa oturdu. Elektrikler gelip, sokak lâmbasının cılız sarı ışığında karın çok yağdığını görünce bir sevinç duydu içinde. Gündüz Asiye teyzenin söylediği sözler geldi aklına. Bir an gece vakti avluya gidip kardan adam yapmayı geçirdiyse de vazgeçti. Çabucak yatmalı, erkenden kalkıp kendi boyunda bir kardan adam yapmalı ve babasına ne kadar büyüdüğünü göstermeliydi.

Sabah uyanıp da yatakta Murat'ı göremeyen Bedia, önce tuvalete gittiğini sanıp umursamadı. Fakat bir müddet bekledikten sonra yerinden kalktı. Odalara baktı, yine kimse yok.

Gece gördüğü kâbusa benzer rüyâyı hatırladı birden. Güya oğlunu böyle telâşla ararken avludaki iki kardan adamla karşılaşıyordu da, birisi hakiki kardan adamken, diğeri oğlunun donmuş bedeni oluyordu. Yüreği yerinden hopladı. "Allah korusun." diye iç geçirdi...

Dış kapıyı açıp çıktığında avluda iki tane kardan adam olduğunu gördü. Tıpkı rüyâsındaki gibi. Kırmızı atkılı olan büyükçeydi ve ayakta duruyordu, diğeri ise oturur gibiydi.

-"Murat! Murat! Neredesin oğlum!" diye etrafa seslendi.

Hayret! Murat meydanda yoktu.

-Haydi oğlum gel içeri, bak karne almaya gideceksin.

Bir yandan sesleniyor, bir yandan da geniş avluya doğru ilerliyordu. Ne güzel olmuştu kardan adamlar. Kardan birer heykeldiler sanki. Bu oğlan gelecek vaadediyordu. Onu, ilerde istediği bir sanat dalına yönlendirmeliydiler.

İyi de bu kadar kocamanını ne zaman ve nasıl yapmıştı ki bücür? Oğlanın boyunu aşacak büyüklükteydi birisi.

-Muraaat! Neredeysen çık ortaya. Baban öksürüklü, ateşlenmiş bir oğul görmek istemez herhâlde.

Ağaçlara beyaz palto giydiren kar, yağmaya devam ediyordu hâlâ.

-Kızıyorum ama. Kahvaltını yapmadan gitmek zorunda kalabilirsin ona göre.

Geriden, kömürlüğün o taraftan ince bir sesle irkildi kadın.

-Anne! Gözlerini kapat lütfen. Tam arkandayım.

-Seni gidi küçük yaramaz. Ödüm koptu. Tamam kapatıyorum.

-Aç diyene kadar açma sakın.

-Peki. Ama öbür seferki gibi eline top vereceğim deyip kirpi tutuşturmak yok, ona göre.

-Yok. Evin arkasındaki kardan adamı göstereceğim sana.

-Tamam anlaştık.

Oğlan, buz gibi elleriyle annenin eline yapıştı, yavay yavaş arka tarafa dolandılar.

-Şimdi aç anneciğim.

-Oldu. Açıyorum, ama bu Ahmet! AHMET! Ne zaman geldin sen? Üstün başın kar içinde hem de...

-İki saatten fazla oldu.

-Anne; demedim mi sana kocaman kardan adam diye?

-Haklısın Murat. Bu çok kocamanmış. Dördüncü kardan adam da ben olmadan içeri girelim. Gecelikle titreyip duruyorum bak.

Bu söze gülüşüp içeri doğru yürüyen aileye, avludaki baba ve çocuk kardan adamlar gıptayla baktılar. Kendileri de bir yolunu bulup içeri girseler ne olurdu sanki?

İçerde atılan sevince eşlik etselerdi, sevinçten eriselerdi, olmaz mıydı?

MENEKŞE KOKULU BAHAR

Anne, tâ okulun ilk gününden beri yaptığı gibi, oğlunun arkasından, şefkatli bakışlarla servis aracı kaybolana kadar el salladı.

İçeri girecekken vazgeçti.

Her sene olduğu gibi, bahar bu yıl da geç gelmişti balkona. Günde birkaç kez kontrol ettiği, daha önceden toprağını kabartmış olduğu asmaya bir kez daha göz attı. Gövdede en ufak canlanma yoktu.

Ümitsiz gözlerle Erciyes'in hiç kalkmayan karlı tepesine, muhteşem heybetine baktı, baktı, baktı... İyice eğildi asmanın kupkuru dalları üzerine. O da ne! Yüreği ağzına gelir gibi olmuştu: Uç dalların birinde hafif bir pamuklanma mı vardı ne? Öyle ise asma üşümemişti! Kurumamıştı, bahara gebeydi ve yeşil yapraklı bir bebek doğacaktı uç dallardan.

Ürkek bakışlarla yeniden taradı, dumanlar gerisindeki zirvenin karlı heybetini. Hangi bahar bu dağlara baka baka, rahatlıkla gelir otururdu ki asma dallarında?

Kocaman kırmızı saksının içinde, bir de menekşe olacaktı. Bu asmaya hem arkadaşlık ediyordu hem de hemşehrilik. İkisi de memleketten gelmeydi. Bu, memleketten gelme asmayla menekşe bir yanaydı; bütün salonu dolduran mağrur

bakışlı süs bitkileri bir yana. Eh, onları da seviyordu, gurbet acısını onlarla arkadaşlık ederek unutuyordu.

Daldığı düşünceden sıyrılıp, gözlerini yeniden balkona çevirdi. Güneş, fırçasını altın renkli boyaya daldırıp asmayı, balkonu, korkulukları, oğlanın kırmızı bisikletini, erişebildiği her yeri boyamıştı. Altın renkli boyadan nasibini alan asma, sıcak görmüş ihtiyar rahatlığıyla, ağzını alabildiğince açıp, çenesini kütürdeterek esnedi sanki.

Yeniden eğildi kırmızı saksının üzerine. Anacığının fındık ağaçlarının dibinde, çürümüş gibi duran, karınca yuvalarına ev sahipliği yapan köşeden doldurduğu, bu kapkara, ama hemşehrisi toprak ne güzel kokuyordu. Anası gibi, babası gibi, köyü gibi, yayla esintili baharları gibi. Salondaki çiçeklerin özel toprağı vardı, eline bile almaya kıyamayacağı derecede temizliği vardı, ama onlar yabancıydı. Ana baba kokmuyor, köy, yayla, İshak kuşu kokmuyordu. Binbir hatıralı çocukluğu kokmuyordu.

. . .

Güneşin hamarat hamarat, altın renkli boyayla badana yaptığı günlerden birinde, gene balkondaydı bizimki. Bu sefer sütlü kahverengindeki elbisesiyle gururlu bir anne heyecanı taşıyan asma, birkaç uç dalından açık yeşil, parlak yüzlü çocuklar doğurmuştu. Güneşin sıcak busesiyle nazlı nazlı esneyen asma: "Evlâtlarım, siz de güneş ışığından nasibinizi alın." dercesine geriniyordu.

Hemen yanı başındaki menekşenin, yeşil yüreklerle dolu sevimli çehresine göz attı bizim çiçek sevdâlısı. Bugün yarın maviş gözlü çocukları olacaktı onun da. Ne iyi etmişti memleketten gelirken asma ile menekşe getirdiğine: "Pıtrak gibi dolmuştur bizim oralar." diye iç geçirdi. Geniş bahçelerinde, mavisiyle moruyla, bir sürü menekşe açardı bu mevsimde. Yemyeşil çayırların, ağaçların arasından ne güzel kokardı me-

nekşeler. Yağmur damlalarından, doludan zarar görecekler, narin vücutları kırılacak, diye az mı üzülmüştü?

"Bir kök olsa yeter." diye yazdığı, anasının da kırmızı saksıya tutturduğu asma ile menekşe isteği gerçekleşmişti. Ama kış boyunca da: "Acaba üşümeden, kurumadan bahara çıkabilecekler mi?" kuruntusu içini kemirip durmuştu...

Anası: "İlk sene üşümeden, kurumadan bahara çıkarsa daha bir şey olmaz." demişti ama... Bir, gözlerini Erciyes'in dumanlı, karlı, derebeyi gibi duran heybetine çevirdi; bir de asmayla menekşeye... Eğer havalar yeniden bozmazsa, haftaya mavi gözle, toprak kokulu menekşeleri okşayacak, doya doya koklayabilecekti.

Rüzgârın, deli deli soluduğu, kurşunî renkli, ağlar gözlü bir havada balkona yeniden çıktı. Her zaman yaptığı gibi oğlu servis minibüsüne binip, köşeyi dönene kadar el sallayacak, dualar okuyacaktı.

Oğlunun arkadaşlarına bakarken, tanıdık bir koku gelir gibi oldu.

Burnuna gelen koku, onu kendi bahçelerine götürdü bir an. Bütün balkon, korkuluklar, balkon terliği, mandallar, sarı plastik tabure, kırmızı bisiklet, sütlü kahve esvaplı asma ile yeşil tenli çocukları mis gibi menekşe kokuyordu.

Hayret edilecek bir şeydi... Henüz maviş gözlerini açmamış olan çiçek, öylesine etkili bir koku yayıyordu ki, bütün evin, balkonunun hatta mahallenin, hatta Erciyes'in bile menekşe koktuğuna kanaat getirdi. Menekşe, bahara çıkmıştı işte! Demek ki baharı balkonunda mis kokulu menekşeyle karşılayabilecek, o kokuyla kutlayacaktı bundan sonra.

O gün, rüzgarın "İçeri gir." ikazına rağmen balkonda menekşe kokusu bayramı yaptı. Ertesi sabah, altın badanalı sıcak balkona, kahvaltı sofrasını hazırlayıp eşine ve afacan oğluna

menekşe kokulu bir ziyafet çekmeyi düşünen genç anne, dünkü kokunun izine bile rastlamadı, rastlayamadı.

Açmamış menekşenin bile mis kokular yaydığını anlatan hanım, inanmış görünmekle birlikte, bıyık altından gülen eşine, kıkırdayıp duran oğluna, sürekli, bugün de aynı kokuyu koklayabileceği garantisini veriyordu.

Değil birkaç saat, birkaç gün bekleseler dahi, bütün mahalleyi, Erciyes'i saran o kokunun bir daha gelemeyeceğini hesaba katmıyordu.

. . .

O gün, akşama kadar balkonda menekşe kokusu bekleyen hanım, bir gün önceki kokunun, alt kattaki komşunun çamaşırlarından yükselen deterjan ve yumuşatıcı kokusu olduğunu asla anlayamadı.

BUGÜNÜN YARINI

Sisli, yağmurlu bir havada gelmişti öğretmen Hayati Bey. Trenin çuf çuf sesleri, minibüsçülerin: "Abi çarşıya mı?" soruları, çocuk ağlamaları, inenler binenler arasında ağır ağır yürüyerek istasyonun dışına çıktı.

Geniş cadde nispeten daha tenhaydı. Derin bir nefes aldı. İki günlük tren yolculuğundan sonra canı yürümek istiyordu. Ağır adımlarla caddenin yokuşunu tırmanmaya başladı. Arkadan yetişen minibüs şoförünün yarı beline kadar sarkarak: "Abi götürelim." lâfına aldırış bile etmedi. "Yokuşun sonunda" olduğunu duymuştu okulun. Etraftaki evlerin önünde bilye oynayan çocukların birine sordu. Çocuk cevap bile vermedi. Sıska parmağıyla karşıdaki demir kapıyı gösterdi. Evet, işte okul karşısındaydı. Üç basamaklı merdivenden çıkıp bahçeye girdi.

Bu eğitim yuvası, bir hayli büyük bahçenin sonunda yapılmış, tarihî bir binaydı. Ne kadar da heybetli bir görüntüsü vardı. Okulun önündeki kendisi gibi genç iki öğretmenle selâmlaştı. Onlar da daha bir saat önce otobüsle gelmişlerdi aynı mekâna.

Kader birliği yapacak olan bu üç genç adam, beraberce memur odasına girdiler. Memur Ahmet Bey de kendi yaşlarında sayılırdı. Henüz iki yıllık memurdu ve kasabanın yerlisiydi.

Kısa sayılabilecek bu zaman sürecinde Ahmet Bey ve üç yeni öğretmen çok iyi anlaşmışlardı. Beraber yedikleri öğlen

yemeğinden sonra kasabayı gezmek ve kiralık ev tutmak istedi üç çiçeği burnunda öğretmen. Memur beyin sayesinde fazla zorlanmayacağa benziyorlardı.

Birkaç gün otelde kaldıktan sonra nihayet Ahmet Bey'in mahallesinden ev bulmuştu. Hemen taşındılar. Taşınacak ne vardı ki sanki? Üç valizden ne çıkabilirdi ki?

Birer tane ucuzundan somya, birer sünger yatak, birer pamuk yorgan ve Ahmet Bey'in evinden gelen bir masa ve üç sandalyeyle ev döşenivermişti. İlk günün yemeğini Ahmet Beylerde yediler.

Birçok Anadolu geleneği gibi, garibe sofra açmayı görev bilen ev sahibi Ahmet Bey, yaşlı anne-babası, güleryüzlü hanımı ve bir yaşındaki kızıyla ne mutlu bir aile tablosu çiziyorlardı. İmrendi berikiler.

Üç genç öğretmen ilk aylıklarını aldıklarında sevindiler, gurur duydular, diğer ilk maaş alanlar gibi... Hemen ortaya eşit miktarda para koyup soba, odun, kömür gibi kış ihtiyaçlarını aldılar.

Ama, bekâr evi de olsa bir ev ne istemezdi ki? Tüpten takvime, rendeden tabağa kadar ihtiyaçtı işte.

Meselâ odun alınmıştı, ama kıracak balta lâzımdı. Bir pazar sabahı, gidip tek tanıdıkları olan Ahmet'ten istedi öğretmen Hayati. Biri kırarken diğerleri taşıyıp istif ediyorlardı odunları.

İş görene iş mi dayanırdı? Son bir kütük kalmıştı ki, budaklı yerine gelince baltanın sapı kırılıverdi. Aksilik işte. Hemen kasabanın nalburuna, aybaşında parasını ödeyeceğini söyleyip bir sap taktırdı. Ahmet Bey baltayı geri aldığında sapının değiştiğini fark etti.

Aradan birkaç ay kadar zaman geçmişti. Bir iş için Ahmet Bey ile Hayati Bey çarşıda dolaşırken Nalbur Coşkun'un dükkânının önünden geçtiler tesadüfen... İçerideki döner kol-

tuğundan kalkan dükkân sahibi Coşkun, içeriden çıkıp ikisine de selâm verdi. Selâmına karşılık verip yollarına devam ederken, adam, gençlerin arkasından bağırdı:

-Hey Hoca, yarın aylığını alınca balta sapının parasını unutma ha!

Kıpkırmızı kesilen Hayati Öğretmen: "Unutmam." dedi kısaca. Ama Coşkun denilen adam susacağa benzemiyordu pek, habire konuşuyordu:

-Cebinde bir sap parası olmayan öğretmenin ne şerefi olabilir ki? Güya fakülte mezunusunuz.

Daha da devam ediyordu ki Ahmet Bey, Hayati Bey'in koluna girip oradan uzaklaştırdı. Bir çay ocağına girdiler. Soğuğa rağmen canları çay istemiyordu. En samimi arkadaşı Ahmet'in yanında o ukala adamın sözleri çok dokunmuştu Hayati Bey'e.

İnsanlar niye böyle kırıcı oluyordu ki sanki? Biraz daha anlayışlı olunamaz mıydı?

. . .

Birkaç yıl sonra tayini çıktı bu üç öğretmenin. Her biri bir tarafa ayrılmış, birbirlerini unutmuşlardı bile.

Gidenler gitmişti, ama bu küçük kasabada her şey aynen devam ediyordu. Her sene konup, her sene giden göçmen kuşları kim hatırlardı ki? Öğretmenin biri gelir, diğeri giderdi.

Bu arada memur Ahmet'in babası ölmüş, aileye bir de erkek çocuk eklenmişti.

Gelelim Nalbur Coşkun Efendiye. Bu baba parasıyla şımarmış havaî adam, okul yapmak için kasabaya gelen bir müteahhitle anlaşmıştı. Fakat işleri ters gidince iflasın eşiğine gelmişti. Kasabalıya fazla rezil olmadan kalan şeyleri satıp güneyden bir şehre taşınmıştı sonunda. Ama aksilikler bir türlü yakasını bırakmıyordu ki.

Ortak olduğu dükkânla anlaşamamış, ayrılmış, büfe açmayı denemiş, haftasına soyulmuştu. Hangi işe elini atsa elin-

de kalıyordu. Para iyice suyunu çekmişti ki bir akşam karısı, her zamankinden farklı bir şey hakkında konuştu:

- Komşulardan birisi yeni bir yüncü dükkânının açıldığını söyledi. Örgü makineleri varmış ve çalışacak hanım arıyorlarmış. Diyorum ki yarın gidip bir bakalım, uygun bir şeyse anlaşalım. Komşu gelin de girmeyi düşünüyor. Beraber çalışır; beraber gider geliriz. Ne dersin? Bak çocuklar da epeyi büyüdü. Hem yine kitap istemişler bugün okuldan.

"Bakalım." dercesine başını salladı Coşkun.

Ertesi sabah hanımının bahsettiği dükkâna gittiler birlikte.

Kendisi ile görüşen dükkân sahibi, öğretmen Hayati Beyden başkası değildi ve bir görüşte tanımıştı Nalbur Coşkun'u. Eşi için açtığı küçük yüncü dükkânını zamanla büyütmüş, birkaç tane de örgü makinesi almıştı bu şehre geldikten sonra. Üstelik kendisi yine öğretmendi. Zamanı oldukça da uğruyordu dükkâna. İşlerse gayet iyi gidiyordu.

Coşkun'un hanımı bu dükkânda örgü makinesinde çalışmaya başlamıştı birkaç gün sonra. Eve bitkin geliyor, yemekti, bulaşıktı derken canı çıkıyordu.

Yorgunluktan ölü gibi uyuyan karısının yanından kalktı Coşkun. Perdeyi yarıya kadar açtı ve: "Acaba ben nerede yanlış yaptım? Kimlerin kalbini kırdım?" diye düşündü.

Ne oldum değil, ne olacağım demeliydi insan. Bir zamanlar su gibi para harcar, karşısındakinin alınacağının hesabını yapmadan patavatsızca konuşurdu. Şimdiyse karısının eline bakıyordu.

Dükkân sahibi iyi niyetli adam geldi gözünün önüne. Hatırlayamıyordu, ama bir yerlerde görmüş gibiydi. Ayşe'yi okula yazdırırken miydi acaba?

Uzaklarda köpekler havlıyor, yağmur çiseliyordu.

KOCAMIN BİR İŞİ OLSA...

Bal rengi gözleriyle saate bakan genç kadın "Şimdi gelir." diye söylendi. "Zavallı Mehmet, günlerdir iş arıyor, dermanı bile kalmadı yürüyecek." Buğulanan gözlerini yazmasıyla sildi. Derin bir iç geçirip önündeki pirinci ayıklamaya koyuldu.

Sekiz yıl olmuştu evleneli. Kocasıyla uzaktan akraba olurlardı. Birbirlerini bir düğünde görüp beğenmişler, ailelerinin de rızasıyla evlenmişlerdi. Liseyi bitirmiş, askerliğini yapmış pırıl pırıl, temiz bir gençti Mehmet. Sekiz yıl boyunca birbirleriyle çok iyi anlaşmışlar, yedi yaşındaki kızları Sevinç ayrı bir huzur kaynağı olmuştu. Yıllardır çalıştığı şirkette sevilen bir eleman olan Mehmet, şirketin iflası sonucu birdenbire boşta kalmıştı. Nerdeyse iki yol olacaktı işsizliği. Soğuk-sıcak demiyor, inşaatta mı iş bulur, yük mü taşır, eve üç beş kuruş getirmeye çalışıyordu. Sevim gelin, sağa sola danteller, oyalar örüyor, parayı mümkün olduğunca idareli harcıyordu birçok ev hanımı gibi. Fakat yokluğun acı yüzü kendini hep gösteriyordu.

Havalar da iyice soğumuş, kış gelip çatmıştı işte. Ha bugün ha yarın kar yağardı.

İki ay önce Sevinç'i okula yazdırırken, ana adı, baba adı, mesleği diye sormuşlardı da boğazına yumruk gibi bir şey gelip oturmuştu. İçinden bir şeyler kopmuştu "işsiz" derken.

"Ah, kocamın bir işi olsa..." diye iç geçirdi. "Okulda hizmetli veya belediyede işçi." diyebilseydi göğsünü gere gere. Fazla yükseklerde gözü yoktu, küçük bir iş olsun, kendilerine yetecek kadar parası olsun yeterdi.

Divanda uyuyan kızına içi acıyarak, ama şefkatle baktı. Gidip üstünü iyice örttü, ders yaparken uyuyakalmıştı. Yastığa dağılmış kömür karası saçlarını incitmemeye çalışarak okşarken: "Taze bir önlük alamadık şu sabiye..." diye söylendi.

Okullar açılırken komşu Huriye Abla kendi kızının küçülmüş önlüğünü vermişti. "Buna da şükür, kurdelesi, yakalığı, ayakkabısı, çorabı yeni, hiç değilse. Annesi, babası hayatta." dedi. Daha muhtaç durumda olanlar vardı çevrede.

Bundan sonra, evin eksiğinden başka kızının okul masrafı da olacaktı. Kitaplar, kalemler, defterler hele hele günlük beslenme saati için denilen yiyecekler. Ne bulup koyacaktı ki her gün, her gün çantaya?

Bir gün önce Sevinç okuldan gelince bir soru sormuştu:

-Anne, kaldırım mühendisi ne demek?

Şaşırmıştı genç anne. "Nerden çıktı kızım bu laf?" dedi yutkunarak.

-Sıra arkadaşım Burçin beslenme saatinde kızarmış tavuk verdi: "Al sen ye, ben sevmiyorum, baban kaldırım mühendisi, nasıl olsa sizin eve tavuk girmez." dedi de.

Küçük kızın başını okşayıp: "Hayır kızım, baban öyle birisi değil, bak sürekli iş arıyor, hem aç mı kalıyoruz? Her gün sıcak çorbamız var." demiş, ılık ılık bir şeyler akmıştı içine.

Gözleri pencereye takıldı. Vakit hayli geçmiş, lacivert gökte tek tük yıldızlar görünmeye başlamıştı.

"Allah'ım, sen ona acı, kuvvet ver, Mehmet'imi başımızdan ayırma." diye dua etti. Sokağa, başları önlerinde giden insanla-

ra bakarken üşüdüğünü hissetti, gidip divanda uyuyan kızının yanına sokuldu.

Bir an Mehmet'in üzgün yüzü canlandı gözünün önünde. Hiçbir şey söylemiyorsa da: "Size iyi bakamıyorum, bu beni kahrediyor." der gibiydi. "Hayır Mehmet, sen bize elinden geleni yapıyorsun." dedi kendi kendine.

Aç kalmıyorlardı ya. Varsın, eti üç beş ayda bir yesinlerdi, ne çıkar? Her bayram değil de üç beş bayramda yeni kıyafet alsınlardı. Ucunda ölüm yoktu ya, ama Mehmet'in bu canından çok sevdiği kocasının böyle kahroluşu onu can evinden vuruyordu. O üzülmesin diye iş bulmasını çok istiyor, namazlardan sonra uzun uzun dua ediyordu.

"Ah, Mehmet'imin bir işi olsa... Şöyle küçük bir iş, hafta sonlarında yağlanmış tulumunu getirse: "Al bunu yıka, yarına yetişecek." dese, yıldırım hızıyla yıkasa, sonra göğsünü gere gere mahalleye karşı balkona assa, bak benim kocamın da işi var, dese. Akşamüstleri komşu Huriye Ablaya gittiğinde sohbete dalsalar, saati unutup eve geç geldiğinde Mehmet suratını assa: "Bak ben işten geldim, sen neredesin?" dese, elindeki poşetleri mutfak kapısına bırakmış olsa, yemekte de, televizyon seyrederken de küsse, konuşmasa, kızları Sevinç "Babacığım sen bizimle niye konuşmuyorsun? Bana, anneme, yumoşuma niye küstün?" dese, kahkahalarla gülüp barışsalar.

***

O gün her zamankinden geç gelen Mehmet: "Bak Sevim, tatlı aldım. Kıyma da aldım, köfte yap da yiyelim." dedi neşeyle. "Bir müteahhitle anlaştım, inşaatta gece bekçiliği yapacağım."

Sevim Gelin bir an durakladı, gece bekçiliği ha. Mehmet geceleri evde olmayacaktı bundan böyle. Önce şaşırır gibi olduysa da sonra gülümsedi:

-Çok güzel Mehmet, hepimizin gözü aydın, dedi.

Mehmet'in ışıltılı gözleri gece karanlığında eve güneş doğdurmuştu sanki. Hemen mutfağa gidip köfteyi hazırlayıp kızarttı, misafirlerine kullandığı ince bardaklara ayranları doldurdu, bir de soğan piyazı yaptı, yarım saatin içinde sofra hazırdı.

Karınlarını iştahla doyururken Mehmet hep konuşuyordu:

-Yarın gece işe başlıyorum. Bayrama üçümüze de güzel kıyafetler alacağım. Belki müteahhit benden memnun kalır, temelli işe alır. Elektrikten de anlıyorum, dairelerin elektriklerini döşerim, yazın köye giderken annelerimize elbiselik kumaş, babalarımıza gömlek alırız. Oğlanlara kravat, kızlara birer yazma... Yok, yok bunlar az olur, birer de çorap alırız.

Sevim Gelin: "Allah"ım, sana şükür, binlerce şükür, Mehmet'imin yüzü nasıl da gülüyor, herkesin yüzünü güldür Yarabbi!" diyordu içinden. Küçük kızın bile yüzü pembeleşmiş, daha bir şekerleşmişti.

Ertesi akşam kocasını uğurlayan Sevim, sabah erkenden zilin çalmasıyla uyandı. Kapıya seğirtip yorgun ve uykusuz eve döndüğünü tahmin ettiği kocasına kapıyı açtığında, karşısında Mehmet'in değil de iki işçinin dikildiğini gördü. İşçiler birbirlerinin yüzüne bakıp yutkundular. Yaşlı olanı:

-Bacı... Biz inşaattan geliyoruz, Mehmet gece üşümüş, kulübede soba yakmış... Çıkan zehirli gazdan... Sizlere ömür, sabah ölüsünü bulduk."

Oracığa çöken Sevim'in kulağında: "Ölüsünü bulduk, ölüsünü bulduk, ölüsünü bulduk!" sözü yankılanıyordu. "Aman Allah'ım Mehmet'im ha, yiğidim ha, baş yastığım ha, nasıl gidersin, bizi bırakıp nasıl gidersin, biz sensiz ne yaparız! Altınım, mücevherim, servetim..." diye inliyor dizlerini dövüyordu.

Ne kadar dövündüğünü kendisi de bilmiyordu ki, bir elin sarsmasıyla kendine geldi. Başını kaldırıp baktığında ko-

casının: "Sevim kalk, kendine gel ne oluyorsun?" dediğini duydu. O ise hâlâ kocasının dizlerine sarılmış "Servetim, servetim..." diye ağlıyordu.

-Servet kim, dedi Mehmet kıskançlık dolu gözlerle.

-Sensin, servetim de, mücevherim de..."

Kızının yanında uyuyakalan Sevim, zilin sesine uyanamamış, Mehmet anahtarla kapıyı açmıştı.

Bir bardak su içip yavaş yavaş sakinleşen Sevim, ağır ağır rüyâsını anlattı.

Mehmet'in yüzüne aylardır yerleşen o üzgün çehre gitmiş, başka bir anlam, başka bir bakış yerleşmişti. Karısı konuştukça bakışlarına yeni pırıltılar ekleniyordu.

Yemeği durgunluk içinde yediler, pek bir şey konuşmadılar. Çay içerken Mehmet:

- Bak Sevim, bu rüyâ bana Yüce Allah'ın bir ikazı gibi geldi. İşsizliğime sen de ben de üzülüyorduk, birbirimize belli etmesek de son zamanlarda başka bir şey düşünemiyorduk. Gençliğimizi, sıhhatimizi, kızımızı, yuvamızın sıcaklığını ve huzurunu hiç hesaba katmıyorduk. Oysaki şükredecek yüzlerce şeyimiz vardı. Allah'a şükür gücüm kuvvetim yerinde. Bugün sayende kuvvetim daha da arttı." dedi, mahcup bir gülümsemeyle.

Sevim, çay bardaklarını toplayıp yıkamak için lavabonun başına geçtiğinde, günlerdir diline pelesenk ettiği: "Ahh.. Kocamın bir işi olsa..." sözünü kovmuş, dingin bir yüz ifadesiyle "Kocam sağ ve sağlam ya..." diye mırıldanıyordu. Tatlı bir şırıltıyla bardaklara su aktıkça, kalbine de bir serinlik, bir ferahlık yayılıyor, içeriden Sevinç ile Mehmet'in mutlu gülüşlerinin sesi geliyordu.

Gerçekten de sevinecek, şükredecek, mutlu olacak ne kadar şey vardı.

KOLTUK DEĞNEKLERİ

Gene sıradan bir iş günü. Aynı odayı paylaştığımız mesai arkadaşlarımla esneme faslına geçiyorduk ki; telefon çalıyor. Arkadaşım: "Alo!" dedikten sonra telefonu bana uzatıyor.

Hanımmış... Canı balık istiyormuş.

İçimden: "Nerden çıktı bu şimdi? Ay sonunda, üstelik de parasız zamanımda..." demeye kalmadan: "Yarım kilocuk olsun al." diyor. "Peki, mesaiden sonra hale uğrarım." diyorum. Hani fena da olmuyor bu bol limonlu hamsi, yanında soğan piyazı. Yutkunuyorum.

Hal'e uğrayıp yarım kilo hamsiyi aldıktan sonra çoktandır görmediğim bir arkadaşa rastlıyorum. Havadan sudan konuştuktan sonra ayrılıyorum.

Kışın habercisi olan soğuk rüzgârlar şu akşam saatlerinde kendini nasıl da belli ediyor. Ağaçtan düşen hazan yaprakları bile ıslak ıslak düşüyor bir tutam sıcaklık bekleyen yüzümüze. Soğuk rüzgâr acı acı yalıyor sarı benizli yüzleri.

Bizim mahalleye yaklaşırken her zaman olduğu gibi Garipler Mezarlığına dua ediyorum ve düşünüyorum:

"Kim bilir, biz de hangi garip mezarlığına böyle upuzun yatacağız? Kim bilir hangi eller açılıp bize dua edecek?"

Akşam karanlığı yavaş yavaş çökmeye başlarken mırıl mırıl bir ses duyuyorum. Dua eden birisi diye düşünürken mezarlığın köşesinde oturan birisini görüyorum. Yaklaşıyorum yanına, on dört-on beş yaşlarında bir çocuk, sandalyede oturuyor, yanında bir tek koltuk değneği var. Bir de karşı kaldırımda sıska bir kız dikilmekte. Bir koltuk değneği de onun elinde. Yalvarıyor sandalyedeki çocuk:

"N'olur getir değneğimi Hatice, üşüyorum eve gideceğim."

Sıska kız garip bir zevk içinde değneği getirir gibi yapıyor, yolun ortasına gelince geri kaçıyor kaldırıma. Eh jeton biraz geç de olsa düşüyor, anlıyorum çocuğun yürüyemediğini.

Hamsiyi duvarın dibine koyuyorum ve kızın yanına doğru gidiyorum. Kız beni görünce koltuk değneğini bırakıp kaçıyor. O sırada sokak lâmbaları yanıyor. Getirip değneği çocuğa veriyorum. Kafasını bana doğru kaldırıyor, lambanın ışığında gözlerinin dolu dolu olduğunu fark ediyorum. Gözlerinin derin maviliğine gönül gemimi demirliyorum. Bakakalıyorum. Saçını okşuyorum, adını soruyorum.

"Adım İsmail Amca." diyor. Bir ayaklarına bakıyorum bir de kaba saba yapılmış koltuk değneklerine.

"Babam bıldır getirdiydi, Yozgat'tan." diyor. Çalıştığı şirketin gece bekçisinin değnekleriymiş. Adam bir gece ölünce kimsenin işine yaramayan bu değnekleri babası almış, ona getirmiş. Öyle sevinmiş ki. İçeride oturmaktan kurtulmuş.

Geç kaldığım için hanımın surat asması pahasına soruyorum: "Okula gidiyor musun?" diye. Acı bir gülüşle:

"Annem bir sene götürdüydü köyde, ama ne yapsın zavallı, hasta zaten. Benden gayrı altı tane daha var." diyor.

Anlatıyor sevinçle, anası onu sırtında okula götürür, getirirmiş; istermiş ki anası bir kuş gibi uçsa da tez varsalar oku-

la. Okumayı yazmayı öğrenmiş. İkişer ikişer, üçer üçer, beşer beşer saymayı da biliyormuş. Gururla: "İstiklal marşının tamamını ezbere biliyorum." diyor.

Saate bakıyorum, hanım suratını asması şöyle dursun söylenir de artık. Haksız da değil hani; daha temizlenecek, yıkanacak, tavada kızaracak da...

Ama konuşacak birini bulmanın sevinciyle İsmail habire konuşuyor. Babası bir şirkette çalışıyormuş. Kışları eve geliyormuş. Yazın şehir şehir geziyorlarmış. Bir sene evveline kadar kendileri köyde kalıyorlarmış, iki yaş küçük oğlan kardeşi bu sene ortaokula başlamış. Onun için şehre taşınmışlar.

"Amcamgil zaten buradaydı on senedir." diyor. Gelişmemiş bacaklarına bakıyorum. İçimden: "Param olsa da şu çocuğa bir tekerlekli sandalye alsam." diye geçiriyorum. Aklımdan geçenleri anlamış gibi:

"Biliyon mu amca, bu sene Süleyman amcam bana Almanya'dan güzel koltuk değneği getirecek, ayarlanabiliyormuş." diyor, umutla.

Duvarın dibine bıraktığım poşeti elime alıyorum, eve yöneliyorum, ama ayaklarım gitmiyor. Mezarlığın yosun tutmuş duvarına biraz da ürpertiyle bakıyorum. O ise ne karanlığa, ne soğuğa ve ne de evden merak ederler, diye bir şeye aldırış ediyor. Psikoloğun önüne gitmiş hasta gibi habire konuşuyor.

"Kitap okumayı çok seviyorum, ama bulamıyorum ki." diyor. O deminki sıska kız amcasının kızıymış, onlar da beş kardeşlermiş.

"Öbürleri iyi ama bu kız benimle çok uğraşıyor." diyor bezgin bezgin.

Bir keresinde koltuk değneklerini kaçırmış, kızgın güneşin altında iki saat bekletmiş.

Niye böyle yaptığını bir türlü anlamıyormuş. En çok da değneklerini kaçırırken düşeceğinden, hatta hızla giden bir arabanın çarpacağından korkuyormuş.

"Kız kardeşlerin var mı?" diyorum. "Var." diyor. "Ama bizimkiler iyi, bunun gibi değil." derken, çenesiyle karşı duvarı gösteriyor.

Tam seçemiyorum, ama Hatice'nin oradan baktığını: "Sen gittikten sonra görüşürüz." dediğini hissediyorum." Ne alıp veremediği var bu çocukla?" diye düşünüyorum.

"Anam en çok beni seviyor biliyor musun amca?" diyor. Babası sevdiğini hiç belli etmezmiş, ama "Ben onu da çok seviyorum." diyor.

Sohbetimizi akşam namazı için camiden dönenler bile bölemiyor ki alacakaranlıktan ürkek bir ses duyuluyor:

"İsmail, yavruum, niye gelmedin koçum, üşümedin mi?"

Ufak tefek bir kadın yaklaşıyor yanımıza. İsmail'in koltuk değneklerine abanmasına yardım ediyor, sandalyeyi de kolunun altına iliştiriyor. Benim de iyi niyetli mi, kötü niyetli mi olduğuma dair kaygılı bir bakış fırlatıyor. Karınlığın, soğuğun, tek tük düşen kar çiçeklerinin bağrında kayboluyorlar.

. . .

Ertesi gece elimde kumanda aleti ile kanaldan kanala gezinti yaparken mahallî televizyon haberlerinin başlamış olduğunu görüp: "Eh dinleyelim bari." diye içimden geçiriyorum. Spiker:

"... mahallesinde, Garipler Mezarlığı karşısında bugün meydana gelen trafik kazasında on üç yaşındaki Hatice Kara ağır yaralandı." diyor. Ekranda İsmail'in belirdiğini görüyorum. Spiker "Kaza nasıl oldu?" diye soruyor. İsmail'in gözleri dolu dolu, yutkunarak: "Ben duvarın dibinde oturuyordum.

Hatice koltuk değneklerimi alarak kaçtı. O sırada gelen otobüs çarptı. Alıp hastaneye götürdüler, başı kanıyordu." diyor. Tekrar yutkunarak: "Hatice iyi kızdı, çok iyiydi." diyor. "Ben yürüyemiyorum ki Hatice'yi kurtarayım, Hatice benim yüzümden kaza geçirdi." diyor.

Mavi gözlerinden akan yaşlar cansız bacaklarına damlarken, konuşmasına devam ediyor:

"Onun iyileşmesi, koşup oynaması, hatta değneklerimi kaçırması için dua edeceğim. Bu yollar onsuz olmuyor." diyor.

Daha dün bu saatlerde tanışıp dost olduğum bu iyi niyetli çocuğun konuşmalarına hayran oluyorum.

Yollar sensiz olmuyor Hatice. Sensiz de olmuyor İsmail. Senin gibi temiz yürekli, iyilik meleklerine öyle ihtiyacımız var ki...

ÇALIŞMA ODASI

Küçük kız buğday başaklarını andıran yumuşak saçlarını savurarak eğildi, kapı aralığından bir müddet annesini seyretti.

Anne, elinde kocaman kâğıtlar, cetveller ve daha erken olmasına rağmen yaktığı çalışma lâmbasıyla, hafif eğimli masada ince hesaplarda bulunuyor, bir takım çizimler yapıyordu.

Ayağındaki yumuşak terlikten, bacağına geçirdiği geniş pantolona, kollarını sıvadığı mavi kareli koca cepli gömlekten, atkuyruğu bağladığı uzun saçına taktığı alelade tokaya kadar, alıcı bir müşteri gibi baktı.

Elindeki silgili kalemi bir süre çenesine sürttü, bir şeyler plânladığını belli etmemeye çalışarak, sessizce kapıyı açtı.

-Anne, bir şey sorabilir miyim?

-Sor kızım.

-Mevsim ne demek?

-Şey, nasıl anlatsam sana... Bak şimdi, önce kar yağıyor. Ondan sonra uzun bir zaman geçince bu karlar eriyor. Ağaçlar yeşeriyor, çiçekler açıyor. Daha sonra sıcaklar, daha çok sıcaklar geliyor. Sonra tekrar havalar soğuyor, yeniden yağmurlar başlıyor.

-Kafam karıştı anne. Kar, yağmur, az sıcak, çok sıcak...

-İşte ben de bunu anlatmaya çalışıyorum. Bu değişikliklerin hepsine mevsim deniyor. Hem de dört tane mevsim var. İlkbahaaar, yaaaz, sonbahaaar...

-Kııış.

-Ah seni gidi seni. Demek biliyordun?

-Şeey, biraz. Dün öğretmeniniz anlattı da iyice anlayamadım.

-Gene anlatır. Öğretmenler, öğrenciler iyice anlayana kadar tekrarlarlar.

Anne, oturduğu sandalyeden kalkmadan gerindi, kocaman bakışlarla kendisini izleyen kızına bir bûse kondurdu:

-Şimdi beni rahat bırak İnci. Bu projeyi iki günün içinde bitirip, teslim etmem lâzım.

-Proje ne demek?

-Annelerin rahatsız edilmeden çalışıp para kazanmaları demek.

-Anlamadım.

-Kızdırıyorsun beni İnci! Haydi git ödevini bitir.

Kadın, küçük kızın pembe dudaklarını sarkıtarak gidişine baktı.

Bu kaçıncı gelmesiydi? Üstelik kahvaltıda anlaşmışlardı: Öğlen yemeğine kadar kendisini rahat bırakacaktı, yemeği de birlikte yiyeceklerdi. Ondan sonra da bir saat berberce oynayacaklar, sonra da herkes kendi işinin başına dönecekti.

Kızın aralık bıraktığı kapıyı kapatıp masanın başına oturdu.

Nereden seçmişti ki bu mesleği? Beş dakika boş bırakmaya gelmiyordu işte. Birkaç dakikalık fire, projeyi sekteye uğ-

ratıyor, yarıda kalan şevkini kolay kolay yakalayamıyordu.

Biliyordu, ufaklık birazdan tekrar damlardı yanına. Azıcık daha dişini sıkıp, hiç değilse bakıcı kadın gitmeden, en az işin yarısını bitirmeliydi.

Lambayı kağıda göre yeniden ayarlayıp, rapido kalemini, diğerlerini doldurduğu cam kalemlikten aldı, ince hesaplarının üstüne bir kez daha eğildi.

Ne kadar süredir çalıştığının farkında değildi. Omuzlarının iğnelendiğini hissederek sandalyesinden kalktı, yorgun bakışlarla birkaç dakika pencereden dışarıya baktı.

Hazan yaprakları, çeşitli figürler yapan balerinler gibi zarif hareketlerle iniyorlardı pencerenin gerisinden. Yerler, sarılı kızıllı gazellerle bezeliydi.

Asık suratlı beton yığınlarının arasından, görebildiği ağaçlık yerlere baktı. Soluk yeşillerin, çeşitli tondan sarıların kırmızıların cümbüşü vardı gerilerde.

Sonbahar ne güzel, ne romantik bir mevsimdi.

Sonbahar, mevsim, İnci'nin mevsimi... İNCİ!

Epeydir girmemişti odaya.

Azar tesirini göstermişti anlaşılan. İçi acır gibi olduysa da tez geçiştirdi.

Fazla oluyordu o da. Zırt pırt bir şey bahane edip damlıyordu yanına.

Bir tıkırtı mı vardı ne?

İnci miydi acaba, Akyumak mı?

Koşar adımlarla gidip kapıyı açtı: Küçük kızla kedi üst üste yuvarlandılar içeriye.

Hayvan miyavlayarak sıvışırken, küçük kız alnına dökülen saçlarını savurarak ayağa kalktı; kızıp kızmadığını anlamak isteyen kocaman bakışlarla annesinin yüzüne baktı.

-Şeey, rahatsız etmek istememiştim anneciğim. Senin nasıl çalışkan bir anne olduğunu gösteriyordum Akyumak'a... Yani... anahtar deliğinden...

Birbirine çok benzeyen iki simanın bakışları çakıştı. Küçük kız konuşmasına devam edecekti, ama altı aylık bir bebekken bakıcılığını üstlenen Fidan Hanımın sesi buna engel oldu:

-Sofra hazır İclâl Hanım.

Kız gülerek baktı annesine. Elini sıkı sıkı tuttu. Sofra zamanı annenin "serbest saati"ydi. Bir saat yasaksızdı yani. Sofrada tam yanına oturabilir, onun iki katlı ev hayâllerini doya doya dinleyebilirdi.

Bazen, çizgi film izlemek için karşı sandalyeyi tercih ettiği de oluyordu ama... bugün film izlemese de olurdu. Anne görüntüsü daha güzeldi.

Tom ve Jerry'den de, Temel Reis'ten de, Casper'dan da...

-Anne.

-Ne var yine?

-Şey, içinde gece ve gündüz olan bir resim yapmak istiyorum.

-Eee?

-Beceremiyorum. Yani konu bulamıyorum.

-Ne yapmamı istiyorsun küçükhanım?

-Bana gece ve gündüz resmi yapar mısın?

-Ben yapamam.

-Sen mimar değil misin? Başkalarına çiziyorsun ama...

Kadın belli belirsiz bir "üf" çekti. Bu kız, asla duymak istemediği sözleri nerden buluyordu? Eve girip çıkanı bilmese, birilerinin öğütlediğini sanacaktı.

-Daha çok işim var, ama neyse getir bakalım kâğıtlarını.

İncitmemeye gayret ederek, üzerinde çalıştığı kâğıtları yana kaydırdı, kızınkini sığdıracak kadar yer açtı.

Kız, "kendisi için çaba sarf eden anne" filmini, kare kare beynine nakşetti. Yüzü, kartpostal çocukları gibi pembe-beyazdı; hem de mutlu.

Anne, aceleci tavırlarla kağıdı ikiye ayıran dikey bir çizgi çekti önce. Sonra da hayatının keskin virajları gibi iki ev çizdi böldüğü yerlere. Sivri çatı, kare pencereler, dikdörtgen bir kapı. Birbirini tıpkısı iki ev.

-Anne, bu bizim evimiz mi? Hani proje paralarıyla alacağın ev.

Lâ havle. Aklından geçen ev modelini bile biliyordu bücürük.

-Evet. İşte buna benzeyecek evimiz.

-Ne güzel. Bahçesi de olacak mı?

-Olacak.

-Seninle oturacak mıyız çimenlerde?

-Evet İnci evet! Hep başbaşa olacağız! Diz dize, burun buruna.

Annesinin aksi konuştuğunu anlamazlıktan geldi karşıdaki.

Ne güzel. Bahçesinde başbaşa oturacakları bir evleri olacaktı.

Kız, üst kattaki pencereleri saydı içinden. "Biiir, ikiii, üüüç"

Birisi anne-babasının, diğeri kendisinin, birisi misafirlerindi. Diğeri kimindi acaba?

-Annecim, bu oda kimin odası?

"Sana kardeş gelecek ya. Onun odası." demesini ne kadar isterdi. Anne, biraz daha "evin" olurdu o zaman.

-O benim çalışma odam olacak.

-!

-Daha iyi bir gelecek için bu şart. Sana mükemmel bir dünya bırakmak istiyoruz babanla.

Kız iri gözlerle süzdü annesini. Bu sözler, anneden biraz daha ayrı kalmak anlamına geliyordu. Bu büyükler de bir tuhaftı işte. Bahçeli, çiçekli, güneşli, aydedeli bir eve kavuşmuşken niye yeni bir çalışma odasına ihtiyaç duyuyorlardı ki? Öyle bir evde, ailesiyle birlikte oturmayı hangi çocuk istemezdi ki?

Kadın, kızınkinin daha koyu tonu olan sarı saçlarını yeniden toplayıp tokaya hapsetti. Çizmeye başladığından beri ilk defa köşeli olmayan bir şey yaptı, çatıların sağ üstüne.

Birisini öylece top gibi bıraktı, diğerinin üzerinden oklar çıkardı. Meraklı ve aç gözlerle kendisini izleyen kıza döndü.

-Bu top gibi olan ay, diğeri de güneş. Yani gece ve gündüz. Şimdi git ve boya bunları. Akşam sofrasına kadar da yanıma uğrama sakın!

-Peki anne.

Kız, mutlu bir çehreyle, sekerek gitti.

Kapıyı yeniden kapayan kadının içinden, sürgü yaptırmak geçiyordu.

Buharı tüten akşam çorbalarını kâselere bölerken, kız göründü masanın öte ucunda. Doymuş, sükûna ermiş bir ifadeyle süzdü anneyi. Minik burnuna fiske vuran babaya öpücük kondurduktan sonra, arkasına sakladığı sürprizi çıkardı. Ünlü bir ressam edasıyla boyadığı resmi, tabaklardan arta kalan yere koydu ve soran gözlerle annesine baktı.

Kadın, elindeki kepçeyi çorba tenceresinin içine koydu göz atarken. Yüzü ekşir gibi olmuştu.

Resim, ikiye ayırdığı çizgiden kesilmiş ve ayrı ayrı boyanmıştı. Üstüne üstlük, kargacık burgacık bir takım şekiller çizilmiş, dördüncü odanın penceresi de iptal edilmişti.

-Resmi mahvetmişsin İnci!

-Ama niye? Çok güzel oldu.

-Bu ne bu? Lütfen açıklar mısın yaptıklarını?

-Şeey, buraya yani bahçeye ikimizi yaptım. Kucağına oturmuşum. Oturduğum yerden çiçek topluyorum. Babam da pencereden bize bakıyor. Güneş açmış, bu gündüz. Şu diğerinde de üçümüz balkonda oturuyor, ay ışığına bakıyoruz. Yani bu da gece.

-Şurayı niye boyamadın peki? Ben buraya pencere çizmiştim, çalışma odamın penceresini.

Kız, pembe-ıslak dudağını sarkıtıp, ağlamaklı bir yüzle ayağını yere vurdu ve bağırdı:

-Ben bu evde çalışma odası istemiyorum anne, anladın mı is-te-mi-yo-rum! Gece de seni istiyorum gündüz de. Dört mevsimde de. O odayı yok ettim işte! Asla boyamayacağım...

Kız sarkık dudağını büzüp sandalyesine otururken, kadın kocasıyla göz göze geldi. Birkaç saniyelik bir bakışmayla, çok şey konuşmuş gibilerdi.

Karı koca düşünceli bir biçimde yediler yemeklerini. Anne sofranın sonuna doğru kaçamak bakışlarla baktı ufaklığa. İçindekini boşaltmış olmanın verdiği rahatlığı yaşıyor gibiydi. Gözlerini kızından ayırmadan başını salladı. Sahiden de çalışma odası olmamalıydı hayâllenen şeylerin içinde.

Bugünden tezi yok, daha çok "kızının annesi" olmaya gayret göstermeli ve ilk fırsatta düşündüklerini Yelda'ya söylemeliydi.

ÇİVİ

Güneş, hafta sonu mahmurluğunu yaşayan mahallenin üstüne gittikçe artan bir şiddetle hararetini boca ederken, yamru yumru evlerin kıpırtısız sükûnetini, dut ağacının gölgesindeki küçük bir çocuk bozuyordu.

Sekiz on yaşlarındaki bu nahif vücutta ilk dikkat çeken şey baş olup, kuluçkadan yeni çıkmış uçuk sarı, -hatta beyaz denebilecek nitelikteki- civcivlerin tüylerini andıran ipeklerin mevcudiyetiyle, ciddi bir şey düşünmekte olan alnını gölgeleyerek, çocuk yüzüne şirinlik veriyordu.

Önce, alnını kaşlarına kadar kapatan kâkülünü sarsarak, dut ağacının bir kısmını yola taşıran yüksek duvara baktı, sonra da sabahtan beri sık sık gözünün takıldığı kırmızı taksiye. Buna benzemeliydi elindeki de. Az bir şey kalmıştı. Kaç gündür hayâlini kurduğu tel arabasını birazdan bitirecekti.

Sabahın ilk saatlerinden beri güneşin altında, duvar gerisinden anasının mânilerini dinleyerek ciddiyetle uğraşıyordu.

Kapı önüne mahsus çıkmıştı. Kırmızı taksinin sahibi Bıyıksız Ömer Efendi görsün: "Aferin, ne güzel yapmışsın." desindi. Bir kere olsun bindirmemişti onu arabasına. Geçen yaz ayağını köpek ısırdığında bastığı yaygarasını duymazlıktan gelip başını çevirmiş: "Ben kan görmeye dayanamam. Taksi çağırın." demişti. Niye böyle insanlardan kaçıyor, Fırıncı Adil

Amca gibi, Müezzin Halit Hoca gibi, mahallenin çocuklarıyla konuşmuyordu, anlamış değildi.

Nüfustan emekli koskoca Hayri Bey bile, kapı önünde kendisine rastlayınca, büyük adamlara hitap ettiği gibi, "Selâmün Aleyküm Turhan. Ben görmeyeli bayağı büyümüşsün. Ne işler yapıyorsun? Derslerin nasıl? Anneannenin romatizması nasıl oldu? Annenin işlerine yardım ediyor musun?" gibisinden sorular soruyordu da Bıyıksız Ömer Efendi niye böyle somurtup duruyordu?

Oğlan elindeki penseyi yere bırakıp, duvar gerisinden gelen sesi dinledi tekrar. Bir seferinde anası: "Rahmetli babanla evlenmeden evvel Ömer Ağabey beni çok istemişti. Ne ben istedim onu, ne de anamgil... Onun için kin güdüyor." demişti ama olsun. Kendisinin suçu neydi ki? Hem Bıyıksız Ömer Efendinin kendi yaşlarında çocukları vardı; hâlâ niye eski meseleyi deşsindi ki? Kırmızı yüzlü, güleç karısı ne kadar iyiydi. Çocuklar sokağa ellerinde bir yiyecekle çıkacak olsa onları paylar, bir parça da kendi eline tutuştururdu. Sahi, ona niye Bıyıksız Ömer Efendi demişlerdi ki?

Çocuk gururla baktı arabasına. Kalın telden bin bir güçlükle kıvırarak yaptığı arabasının tekerlerinin birbirine uyması için ne kadar gayret sarf etmişti. O kadar uğraşmasına rağmen, tekerler birazcık farklı ebatlarda olsa da önemli değildi.

Bir iki sızlanıp, tel almak için anasının eteğine yapışıp Tamirci Hüseyin Amcanın dükkânına götürdüğü gibi, bir de Marangoz Hasip Amcanın oğlunu tavlayıp, arabanın üstüne kasa kondurdu muydu, değme keyfine... Kurmalı arabasına el sürdürtmeyen Cenk'in bile ağzı açık kalırdı.

Suluboyayla kasasını kamyon karoserleri gibi boyar, nakışlar, hatta adını yazardı. Anneannesi ara sıra öteki sokağa pideye gönderdiği zaman, eskisi gibi nazlanmaz, uçarak, koşarak gider gelirdi ki kimse zaptedemezdi. Sıcak pideyi gaze-

teye sarıp kasaya yerleştirdiği gibi, arabasını beşinci vitese takıp, köşeleri hızla dönerek eve gelir, o çok sevdiği fırın, ekşi hamur kokusu doldurduğu ciğerlerini, evlerinin kapısında boşaltırdı.

Kâküllerini sarsarak tekrar ağaca baktı. Kaç gündür güzel melodilerini dinlediği bülbül yoktu yerinde. Anneannesinin, "dut yemiş bülbül gibi suskun" sözü geldi aklına. Sahi, bülbül dut yediği için mi suskundu bu aralar? Ama dutlar daha olgunlaşmamıştı ki?

Oturduğu duvar dibinden seyrettiği, koca gövdeli dut ağacının haşin yeşil saçlarının uzandığı gök ona, kocaman mavi suratlı bir adammış gibi geldi. Kör jiletle tıraş olmuş şişko suratlı, mavi tenli adamın kesiklerine sanki buluttan pamuklar yapıştırılmıştı. İçinden güldü.

Gözü kaldırım taşına takıldı. Kırmızı taksi kendi tel arabasını merakla süzüyor gibiydi. Uzunca bir parçaya direksiyon telini kıvırıp dört tekerin uygun yerine monte etti miydi daha hiçbir sorunu kalmayacaktı. Herkesin işine koşacaktı. Bıyıksız'ın karısı bile istese, koşarak ekmek getirecekti bununla.

O da ne! Kırmızı taksinin arka tekeri yere mi inmişti ne? Ömer Amcaya haber vermeliydi bunu! Bugün cumartesiydi. Belki geç kalkmış, kahvaltısını ediyor olabilirdi ama olsun. Güneş iyice kızdırmadan lâstiği değiştirirdi hiç değilse... Belki de haber verdiği için sevinir, teşekkür eder, hatta arabasına bindirip küçük bir tur attırırdı.

Elindeki malzemeleri oracığa bırakıp taksiye doğru ilerledi, eğilip lâstiğine doğru baktı. Evet, yanılmamıştı. Çiviye, tele benzer bir şey batmıştı. Bu haberi çabucak yetiştirmeliydi sahibine. Başını kaldırıp eve doğru gitmeye niyetlenirken, daha bir adım atmamıştı ki evin kapısından çıkan adamı gördü ve zınk diye olduğu yerde kaldı. Adam da onu görmüştü.

-Ömer Amca arabanın arka lâstiği patlamış! Çivi girmiş galiba...

Adam kayıtsız tavırlarla yaklaştı, eğildi, alta doğru baktı; elini beline dayayıp sokağı kolaçan etti. Gözü karşı kaldırımdaki, çocuğun tel arabasına, malzemelerine takıldı. Bir iki yutkundu, gözünü merakla kendisine dikmiş olan çocuğa, kaşlarını çatarak:

-Bugüne kadar niye çivi batmamıştı hiç? Sen etmiş olmayasın sakın?

Çocuk, kâkülünün altına minik boncuklar dizen güneşin varlığına rağmen, buz gibi olduğunu fark etti.

Tebrik, teşekkür, minik bir tur... sonra, sonra da kocaman bir hayâl kırıklığı... İçi burkuldu.

Yerine geri oturup, direksiyonunu kıvırarak eklediği son parçayla arabasını bitirdiğinde, kırmızı taksinin hasetle kendi tel arabasını süzdüğünü hissetti. Arabanın sahibi ise sırtını kendisine dönmüş, homurdanarak patlak lâstiği yedeğiyle değiştiriyordu.

Dut ağacının üstünden bülbül ötüşünü işitince minik yüreği sevinçle hopladı. O da ne! Yüzü kesiklerle dolu mavi suratlı adama bir de pala bıyık mı eklenmişti ne? Hem de ne biçim bir bıyıktı bu. Gözünü dikip seyretmeye başladı. Pala bıyık gittikçe genişledi... ablak suratta kocaman bir gülücük haline geldi.

Bülbül: "Boş ver Turhan, üzülme." diye şakırken, pala bıyıklı, kesiklerle dolu surat: "Senin arabanın tekerine hiçbir zaman çivi batmayacak." diye fısıldadı.

Anası, duvar gerisinden çamaşırları silkeleyerek asarken, yeni bir mâniye daha başlamıştı. Gülümsedi oğlan. İçi kıpır kıpırdı. Öyle ya; onun arabasının lâstiğine hiçbir zaman çivi batmayacaktı.

KAREVİNİN DAMI ÇÖKTÜ

Şu kapıcı da olmasa, ne bayram olduğunun farkına varacaktı, ne kışın, ne de soğuğun...

Kış. Eskiler her ne kadar "Allah gönül kışı vermesin." diyerek tabii bir olay olduğundan dem vursalar da garibin, kimsesizin, börtü böceğin bile ürktüğü, sığınacak kovuk aradığı bir zaman dilimidir ona göre.

Kış. Kimine göre Uludağ, Kartalkaya, Erciyes, Palandöken ve eğlence... Kimine göre de buz kesmekten öte morarmaya dönmüş yumuk bir bebek eli, gökyüzü ile irtibatı kesen kendinden desenli buz kaplı pencereye sabitlenmiş donuk bir bakış, havaya doğru cılız dumanların savrulduğu uzak diyarların küskün evleri ve katmerlenmiş acı.

Kış. Burka, Şerifahmet, Zübeyde, Karevi demektir.

Bir de porselen lamba.

"Annem taş gibidir."

"Annem kendini idare eder."

Evet taş gibidir.

Asla tökezlemez. Ağlamaz da. Daima dik durur. Güçlüdür. Taş gibidir.

Taş gibidir.

Gibiydi daha doğrusu. İtirafı güç olsa da…

Taş gibi olmasaydı, Zübeyde'nin elindeki lambayı kapıp, çeyiz sandığına koyar mıydı?

Zübeyde. Cılız, aşınmış, yıpranmış, deriye bürülü kemik yığını.

Zübeyde. Burkasının altından kocaman kocaman bakan bir çift sürmeli göz. Hindikuş Dağlarının vakur duruşu gibi. Ya da Kûhî Baba'nın.

Burka. Anahtar kelime bu olsa gerek.

Kış, Şerifahmet'le bahçenin bir köşesinde yapılan karevi.

Şerifahmet, Zübeyde'nin oğlu…

Zübeyde kim?

Eve gelip hizmet eden kadın. Herhangi bir kadın. Kara kuru, yerli, yarı göçebe.

Göçebe ne demek? Bilmez. Hiç ilgilenmemişti ki?

Kırlangıçlar da mı göçebeydi? Her yıl konup göçtüklerine göre...

"Lamba benim."

"Lamba, benim çeyizime yakışır."

"Lamba Nesteren'in. Neveser lambadan ne anlar ki?"

Son cümle Ahmet Sami Bey'e ait. Yani babasına.

Neveser lambadan anlamaz. Antikadan da…

Anlamaz. Anlasa idi o kapardı önce.

Her şeyden anlayan kendisidir. İlkleri bilen yaşayan, güzel olan her şeyi tanıyan da…

Yoksa bacak kadar boyuyla Gazi'yle tanışmaya kalkar mı? Kucağına oturmaya, hatta büyük bir cesaretle şarkı söylemeye...

Hep böyle geçmiştir hayatı. Babası gibi cevval olan Nesteren. Annesi gibi içine kapanık, silik kişilikli Neveser. Birbirinden hayli uzak iki kızkardeş yani; aynı çatı altını paylaşıyor olsalar bile.

Babası, yani Kurmay Albay Ahmet Sami Bey'in kolunda daha on beş yaşındayken gittiği davetler, yaldızlı bir hayat. Babasının tamamlayıcısı.

Belli belirsiz çıkan ses tonu, süsten şaşaadan uzak konumu ile kendi halinde Necibe Hanım ve kopyası Neveser. Çoğunlukla evdeler. Eğer nadiren evden çıkarlarsa bilinmelidir ki uzak bir yere, fakir bir aileye, yardıma gidiliyordur. Ve yüzlerinde doygun bir ifade ile dönülüyordur. Kendisi de öyle. Babasının refakatinde mutlu bir yüzle girer kapıdan içeri.

Görünüşte her iki tarafta halinden memnundur.

Bebekliklerinden beri birçok yurtiçi yurt dışı mekânları olmuştur iki kardeşin. Birçok insan tanımış, birçok güzellik seyretmişlerdir. Birçok da eşyaya sahip olmuşlardır tabii ki.

Lamba gibi, Zübeyde'nin lambası gibi. Burkanın altından çıkan, cılız ellerde kırılacak gibi duran nadide bir lamba. Alâaddin'in sihirli lambası da böyle midir acaba? Onu da bir başka Zübeyde mi çıkarmıştır esvabının arasından?

Ama Alâaddin masal kahramanıdır. Uydurmadır. Hayat ise gerçektir. Yaşanılması gerekendir.

"Annem taş gibidir."

"Annem kendini idare eder."

Bu sözleri duymaya başlamadan kaç yıl önce tanışmıştı acaba Şerifahmet'le? Dolayısıyla da Zübeyde'yle. Zübeyde, "ol-

sa da olur, olmasa da" cinsinden bir varlık ama oğlu gerekli. Annecilik, babacılık, doktorculuk oynamak için gerekli. Anlasa da anlamasa da her sözünü dinleyen, yönetilen, lafa giden munis bir arkadaş çünkü. Tatilde İstanbul'da, Paşadede'nin yalısında oynayacak kimse bulamayınca onu öyle arıyor ki... Gizlice sokağa kaçıp annecilik babacılık oynamaya kalktığı komşu çocukları ona hiç benzemiyor. Bir kere mızıkçılar, yönetilmek istemiyorlar. Söylediği her şeye karşı çıkıyorlar. Seslerini yükseltiyorlar hemen.

Anneleri de kendilerine benziyor üstelik. Oğlunun sırtına binip atçılık oynamak istediği zaman sesini çıkarmayan Zübeyde'ye karşılık bu çocuklarınki. Kendilerininkileri bir kenara çekip: "Oynamayın şu zengin ailenin burnu havada çocuklarıyla!" diye azarı basıyorlar hemen. Kıskanıyorlar belki de. Gazi ile resmi olan, rahatlıkla onunla konuşmuş olan kabarık elbiseli kızın konumunu kıskanıyorlar. Ülke ülke gezen, türlü türlü elbiseler giyen, bolluk içinde yüzen aileyi, özellikle de Nesteren'i çekemiyorlar.

Karevi. Öyle güzel olur ki. Zaten kışı hatırlatan en güzel kelime budur kendine göre.

Önce koca bahçe elden geçer. Anne babanın, kapıdaki emir erinin; hatta doktorun ikazı bile boşverilerek koca dağ gibi bir yığın elde edilerek başlanır işe. Taflanlarla çevrili köşeye küçük küreklerle bir hayli kar sıkıştırılır. (Zübeyde'nin torbasına Necibe Hanımın verdiklerini tıkıştırması, sıkıştırması gibi.)

İyice sıkıştığına kanaat edilen kar yığma işlemi bitince kollar sıvanır. Çünkü karevinin asıl iştahlı tarafı içine odacıklar açmaktır. Ama bu odacığı açmak babacılık oynayanın işidir. Annecilik oynayan geri plânda, elinde havlu ile o soğukta buz gibi terler döken kürek sahibine yardımcı pozisyonunda destek vermelidir. Odacığı açarken damını çökertmemeye gayret göstermelidir. Yoksa o kadar emek boşa gider.

Pencereden, "Bu kız amma da dik başlı. Lafa gitmiyor." yollu kızgın bakışlarla kendisini izleyen Necibe Hanıma inat küçük bir kürekle de kendisi bir yerleri oyar. Annecilik oynamak için bir mutfak gereklidir çünkü.

Sonunda iki küçük bedenin sığacağı bir oyuk elde edilir. Damı çökmeyen, içine büzülüp oturulabilen. Karevi işte. Kendi inşaaları. Kendi eserleri.

Yazın bu evden İstanbul'da da yapabilse keşke. Komşu çocuklara: "Biz Şerifahmet'le kocaman ev yapıp oturuyoruz." dediğinde dudak bükenlere gösterebilse.

Karevi orda kaldı. Karevi macerası Gazi'nin öldüğü sene bitti.

Zübeyde de, Şerifahmet de. Onlar Hindikuşlarda, Pamirlerde, Gûhî Babalarda başka, Nesterenler bulmuşlardır belki de. Başka Necibe Hanımlar, başka hizmet edilmesi gereken evler.

Yeni yer, kar tanımayan Afrika'da, bir başka Müslüman ülkedir artık. Yeni Zübeydelerin ve babacılık oynayanların olduğu kavruk tenli insanların yaşadığı bir yerdir. Kar uzaklarda, Afgan içlerinde kalmıştır. Burada sıcak vardır. Bol ışıklı, sıcak güneş vardır. Ama güneşten, güneşevi yapılmaz ki.

Sahici babacılık-annecilik oyunu için ilk defa kim çalmıştı acaba kapılarını?

"Neveser'e kimse bakmıyor. Ondan iki yaş küçük Nesteren'e, Ürdün kraliyet ailesinden bir prens talipmiş Necibe. Ne dersin? Evlendirsek mi?"

Ürdün mü?

Nesteren Ürdün'e mi gidecek?

Ama o sıcak yerleri sevmiyor ki? Arap ülkelerini, geleneklerini de. Burkaları, çarşafları, entarileri de. Ya o balolardan, eğ-

lencelerden çıkmayan havai kızın üstüne üç kuma daha almaya kalkarlarsa...

Yok yok, yaşanılan yerde kar olmalı. Karevi de... Karevi yapacak bir arkadaşı olmalı... Sahici arkadaşı... Sahici babacısı...

"Annem, taş gibidir."

"Annem, kendisini idare eder."

Bu sözleri söyleyen evlâtlarının babası ile ne zaman evlenmiş ve sahici anne olmuştu ki?

Mısırlı zenginlerden, Venedikli tüccarlara kadar hayli geniş bir yelpazeden çıkan talipleri reddedip, aklı başında bir üniversite hocası olan kendi memleketlisi Burhan Bey ile evlenmişti işte. İyi de etmişti. Gezmeyi, tanımayı, eğlenceyi seven, uçuk kaçık bir hanım olarak babaevinde olduğu gibi hayatını sürdürmüştü işte.

Gene yurtiçi-yurtdışı gezmeleri olmuş, gene yeni eşyalarla, lambalarla, vazolarla, fincanlarla, sandıklarla, ipeklerle haşır neşir olmuştu. Neveser de anneydi artık. Onun da çocukları, eşyaları vardı, ama en iyiyi en güzeli bilen yaşayan, en iyiye sahip çıkan kendisi idi.

Kurmay Albay Ahmet Sami Bey'in kolundan çıkıp, Burhan Bey'in koluna girmiş; salonların, davetlerin en seçkin kişileri arasında, devrin tanınmış şairleri, yazarları ile aynı masalarda yer almıştı ömür boyunca.

Yani o ölünceye kadar.

Sahi kaç yıl oldu ki o gideli?

Anamur'daki yaz evinde sarmaşıkları sulamayalı, zambakları koklamayalı, uzun yürüyüşler yapıp kan ter içinde kalmayalı? Emekli olduktan sonra Ankara ile Anamur arasında mekik dokumaya, antikaların yerini çiçeklerle değiştirmeye başlayalı kaç yıl oldu peki?

"Alzheimer ne ki Yaprak?"

"Bilmem... Toprak'a sor."

"Önemli bir şey değil anne. Nezle gibi. Küçük unutkanlıklar yaparmış bazen"

"Taş gibisin sen anne."

"Kafanı takma. Hiçbir şey hatırlamasan bile kendini idare edersin."

İdare edebiliyor mu acaba?

Sabah kapıcı, her zamanki saatinde zilini çalıp gazetelerini uzatmasa, "Öpeyim Nesteren Anne" demese bayramdan haberi bile olmayacak. Elit tabakanın oturduğu semte bayram fazla uğramaz zaten. Kendi kapısı ise hiç çalınmaz. Yaprak, Toprak kim bilir hangi diyarlarda bayram tatilini geçiriyordur şimdi. Öyle ya. Yaprak atölye sahibi koskoca bir sanatçı, Toprak'sa özel bir hava şirketinin müdiresi. Evleri, aileleri var. Dinlenmeye ihtiyaçları da. Neveser İzmir'de zaten. Geçen yıl bir iş için Ankara'ya gelen oğlu Cevdet'ten iyice çöktüğünü, yürümekte zorluk çektiği haberini almıştı. Doğru mudur acaba? Telefonla da her şey konuşulmuyor ki. Kaç yıl oldu acaba görüşmeyeli?

İyi ki şu kapıcı İlyas var. Antikalarla bezeli evinin delirtici yalnızlığını bozan, hatır soran, karşılık beklemeyen. Bayramdan, seyrandan, komşulardan haber getiren. Kıştan, yolları kapayan kardan da...

Kar, uzak diyarlardır aslında. Şerifahmettir biraz da.

Sahi ne olmuştur o çocuk? Annesi?

Evlerinde başka fertleri de var mıdır? Annesi, Necibe Hanımın verdiği kız elbiselerini de aldığına, sıska elleriyle torbasına tıkıştırdığına göre...

Lamba da böyle bir kış günü uzanmıştı burkanın altından. Burkayı giyenin adı neydi ki? Kocaman bakan sürmeli gözleri

vardı. İş yapardı hep. Yerli dilinde anlamadığı sözlerle türkü, ırgalar dururdu kendini işe kaptırınca.

Lamba çok güzeldi. Gaz haznesi el yapımı çiçeklerle süslü beyaz porselen, üstü zarif kıvrımlı incecik camdan idi ve bu ancak Nesteren'e yakışırdı. Onun çeyizine, onun yatak odasına. Burhan Beyli günlerine.

Neveser lambadan anlamaz. Kocası olacak Adil Bey de... Zaten hiçbir şeye karşı coşkuları yoktur onların. Karı koca, her ikisi de nasıl böyle sessiz olurdu ki? Oğulları da. Sessizlik Ailesi dense yeridir. Sıradan, basit insanların evi gibidir evleri.

Oysa kendileri? Burhan Bey, Yaprak, Toprak, gürültü, şamata, eğlence. En iyiyi bilen, en iyiyi yaşayan. En iyi eşyalarla evlerini süsleyen.

Anamur, Ankara.

Ankara, Anamur.

İki güzel ev. İki süslü ev daha doğrusu. Özenle seçilmiş eşyalarla bezeli iki yuva.

Bir de uzaklarda kardan ev bırakmıştı Hindikuşlara bakan bir bahçe içinde. Bir de munis arkadaş: Şerifahmet. N'olmuştur ki o?

Bir davette yanyana oturduğu Afgan Büyükelçisinin eşi: "Bizde üç kuşak birarada zor bulunur. Bahtı kara bir milletiz." demişti. Öyle ya, yıllar yılı Rus zulmü, iç savaşlar, depremler, mayınlar, bombalar, kopuk kollar bacaklar, yarım kalmış mutluluklarla doluydu orası. Yoksulluk, yoksulluk, yoksulluk vardı. Bir de bol acı.

Kendisi Paşadede'nin kucağında Gazi için şiirler söylerken, dedesi nasıl sevindiyse, Yaprak'la Toprak'ın çocuklarını kendi dizlerine oturttuğu zaman da benzeri hazzı tatmıştı.

Ya Afganlı arkadaşı? Onun dedesi olmuş mudur? Ya da kendisi dede olmuş torun sevmiş midir? Büyükelçinin eşinin

dediği gibi üç kuşak bir arada sofraya oturma bahtiyarlığı yaşamış mıdır hiç?

Bütün bunlar muamma. Hem de kocaman bir muamma…

Olmaya olmaz da bir iş için buraya gelmiş olsa, yerli kıyafeti içinde eskiden babacılık oynadığı arkadaşını tanır mı acaba? En iyilerin, en bilgililerin oturduğu Çankaya'da, bir zamanlar annecilik oynadığı Nesteren'i hatırlar mı o da.

Bütün gününü izleyerek geçirdiği sokağa bakarken çocukluk arkadaşını görse, Necibe Hanımın sofra zamanı kendilerini çağırdığı gibi yukarı çağırsa gelir mi? Adını işiten Şerifahmet merdivenleri tırmansa, içeri girse ve çay içseler. Önceki gibi birbirlerinin dillerini tam anlamasalar bile sohbet etseler, eski günleri yad etseler. İpek kumaşlardan dikilmiş pofuduk yastıklarda, vazolarda, ince nakışların vurulduğu halılarda gezinirken, gözleri kakma bir sehpanın üzerindeki lambaya takılsa, kendi evlerinden gelme, annesinin darda kaldığı bir gün satmak zorunda kaldığı o eski eşyayı hatırlar mı acaba?

Ama yok ki! Şerifahmet yok. Kâbil' de mi, Kandehar' da mı, Herat'ta mı nerede olduğu, yaşadığı veya yaşamadığı bilinmiyor ki...

Kış gene oralarda ağır mıdır? Kar aylarca kalkmıyor mudur eskisi gibi? Bayram nasıl kutlanıyordur? Çocuklara bayram harçlığı veren Ahmet Sami Beyler var mıdır hâlâ? Çocuklar orada ne ile oynuyorlardır? Gazetelerden okuduğu gibi mermi, şarapnel parçaları ile çerle çöple mi oynuyorlardır? Kimi zaman kerpiç evleri içinde daldıkları uykudan bir daha uyanamıyorlar mıdır?

Afganlı arkadaşı burada olsa, gene karevi yaparlar mı? Apartman bahçesinin bir köşesine, içine sığacakları kadar odacıklar açarlar mı? Açsalar ne güzel olur ya. İçine Burhan Bey'i davet etseler... Yaprak'ı, Toprak'ı da...

Olmaz! Onlar olmaz.

Bayram bilmeyen, karevinin güzel dam'ını inciten kızları oraya davet etmek olur mu ki?.

*

"Amanıııın... Yönetici Beeey. Aşağı gelsene biraz. Nesteren Anne, bahçede yüzükoyun yatıyor. Korkuyorum ben."

"Bir şey olmaz İlyas, merak etme. Taş gibi kadındır Nesteren Hanım."

"Kendini idare etmeyi bilir o. Şimdi ayaklanır."

"Kimsesi yok mu onun? Telefon et, çağır İlyas Efendi."

"Eski topraktır o. Kalkar birazdan."

Kalkar mı ki?

Biraz zor.

Çünkü gece boyunca yapmaya çalıştığı karevinin damı çökmüş. Dam'ı da.

Hem de bir daha kalkmamacasına.

KAVRAYIŞ

Ortalığı kaplayan koku, alanı dolduran binlerin üzerini aşarak, etrafı çevreleyen evlerin balkonuna doğru hücuma geçmişti. Haşlanmış ya da patlamış mısır, ekmek arası köfte, kokoreç... Onca hâkim kokunun arasından "ben de buradayım" cüretkârlığını gösteren "akşam simidi"...

Ayrıca kokusuzlar da vardı yiyecek güruhunun içinde. Kabak, ayçiçeği çekirdeği, dondurma, pamuk şekeri... Alana girmeleri yasak olsa bile giriş kapısının caddeye bakan kısmında sıra sıraydı.

İnsanın içini kazıyan gacırtılarla kaykılıp duran gondol, orasının burasının boyaları kavlamış, yılların çilesini taşıyan dönme dolap, minik trenlerin oluşturduğu konvoy, eteğine doldurduğu insanları çalkalayıp duran ruhsuz balerin, önceleri araba pazarı iken ilk defa bu yıl fuar alanlığına terfi etmiş yerin siftah gördüğü kawazaki denilen çılgın araç ve fuarlarla, lunaparklarla adı özdeşleşmiş olan çocukların süslü rüyâsı çarpışan otolar...

Ve insanlar, insanlar, insanlar... Lunaparkı bahane edip evden dışarı çıkma bahtiyarlığını yaşayan çiçeği burnunda evliler, gözleri birbirlerinden başkasını görmeyen nişanlılar, ileride evlenme ihtimâli olan çiftler, arkadaşları sayesinde kendisini lunaparkta bulan bıyığı yeni terlemiş gençler ve neredeyse kalabalı-

ğın iki mislini oluşturan çocuk ordusu... Bir de onların elleri-ni sıkı sıkı kavrayan ebeveynler...

Sakız çiğneyenler, elindeki şişeden, teneke ya da karton kutudan meyve suyunu, gazlı içeceğini yudumlayanlar; açtığı kuruyemiş paketini dişleri arasında öğütmeye niyetlenip, kağıdını çöpe atarken, rüzgârın azizliğiyle alana doğru savuranlar... Sivri, küt, yamuk topuklar ile sandalet, terlik, spor ayakkabılarının katkılarıyla, yarı kaba beton, yarı toprak tabandan savrulup duran tozlar...

Ve balkonların, caddelerin, iş merkezlerinin, yolu kuşatan türlü dükkânların ve curcunalı mekânın bütün hünerini göstererek göğe doğru yolladığı ampul kalabalığının arasında sönük duran, iştihasını gecenin ilerleyen saatlerine saklayan yıldızlar topluluğu.

Gacırtılar, şakırtılar, zincir sesleri, kulak tırmalayan, insanları eğlendirmeye çaba gösteren aletlerin tempolu hareketlerine uyum sağlayan ritmik müzikler, birbirleri ile konuşmaya çalışan ve isteklerini büyüklerine anlatma çabası içinde mızmızlanıp duran çocuklar. Birer ikişer inen kepenkler, geceye karışıp kaybolan bir cankurtaran sireni, egzozu hayli gürültü çıkaran ticari taksi...

Bir tarafı ünlü bir iş merkezi, diğer tarafı lüks dairelerle, kalan iki cephesi ise birbirine paralel iki cadde ile kuşatılmış olan yer, bir aya yakın süredir uğraşılıp, nihayet iki akşam önce kurulan, şehrin bu yılki ilk eğlence mekânı: lunapark.

Parmaklıkların, tel örgülerin, güvenlik şeritlerinin orasından burasından süzülüp alana girme çabası gösteren kalabalığın niyeti, saniyelerle yarışan rengârenk ampullerin arasında kaybolmak, adına eğlence denilen olaya iştirak ederek, curcuna arasında eriyip kaybolmaktı.

Tekler, çiftler, gruplar...

İşte, o kadar kalabalığın arasındaydılar onlar da.

İlk ses kadından geldi. Onca uğultunun arasından sesini ulaştırabilmenin heyecanıyla:

-Bu koku ne ya? Dibi tutmuş güveç gibi...

Gözünün önünde alı moruna karışmış, patlıcanları patatesleri kararıp dibe yapışmış, "yıka beni" diye inleyen koca bir güveç hayali. Akşam akşam fırında türlü yememiş olsalar, belki de canı çekip sabahın köründe pişirmeye kalkacak ya...

-Kokoreç, hanım...

Kadın mutlu. Eh ne de olsa İstanbul görmüş adamla evli. Kendisi gibi ayak bastığı şehir sayısı bir elin parmağını geçmeyecek kadar değil ya. Alâsını bilir. gerçi kokorecin adını duymuşluğu var ama...

-Nasıl bir şey ki bu? Ortalığı kokuya boğmuş. Alanı var, alamayanı var…

-Seveni var, sevemeyeni var... Bağırsaktan yapılmış döner desek yalan olmaz. Bir kere yedim sadece. Pek hoşlanmadım aslına bakılırsa.

Kadın umursamaz bir tavırla omzunu silkti. Yürüyüş maksadıyla çıktıkları evden buraya kadar onca yolu tepmişti. Azıcık oturmalı, şamatayı, cümbüşü izlemeliydi artık. Kokoreçten ona neydi, bağırsaktan ona neydi...

"Gişe" yazılı küçücük kulübenin önünden, giriş kapısına kadar iki ayrı kuyruk uzanmıştı. İçerideki, biri yaşlıca duran iki görevli, aynı örnek elbiselerin içinde bilet uzatıp, para almaktan bitap görünüyorlardı. Birbirinin tıpkısı şapkaların altından bezgin bakan gözler de aynı örnek gibiydi.

Adamla kadın da kalabalığa uymuş gibiydiler. Diğerlerini daha önce görmüş, dönme dolap, gondol, balerin gibi bazılarına da binmişlerdi ama şu kawazaki denilenine ilk defa rastlı-

yorlardı. Daha çok lise çağı gençlerinin ilgi gösterdiği, (belki da yaş kuralı vardı) helikoptere benzeyen bineğin önünde kuyruğa girenlerin haddi hesabı yoktu.

Bir grup inince diğeri biniyordu. Daracık, birbiri ardına sıralanan koltuklara kurulan gençlerin bellerine kemerler bağlandıktan sonra kapılar kapatılıyor ve cihaz harekete geçiyordu.

İleri geri, yukarı aşağı derken çığlıkların, ıslıkların, yuhaların eşliğinde yürekleri hoplatan hareketlerle periyotlarını tamamlıyorlar, kafaları, mideleri bulanık bir vaziyette boşalttıkları koltuklarını başka gençlere devrediyorlardı.

Kadının bakışları, kalabalığın arasında gecenin şu saatine hiç de yakışmayan takılarıyla çevreye hava atan ayaklı sarraflara, cafcaflı renklerin olancasını üstünde taşıyan kelebek kanatlı genç kızlara, soluk pardösülerini geren göbekleriyle yürümeye mecalleri olmayan tombul hanımlara, gömlekleri içinde terleyip duran babalara göz gezdirirken bir noktada sabitlenip kaldı.

Birisi on iki-on üç yaşlarında, diğeri dokuz-on yaşlarında iki abla ile ellerinden sıkı sıkıya kavradıkları yedi-sekiz yaşlarında küçük bir oğlancık idi gördüğü. Babaları olduğu belli olan, çizgili gömleğinin içinde kaybolan, kırçıl bıyıklı, bulanık bakışlı bir adamın refakatinde idiler.

Kızlarda şaşkın ve bir o kadar da hayran bakışlar mevcuttu. Sağa sola, ışıklara, gondollara, elbiselere kilitlenen gözlerle, ilk defa geldikleri belirgin olan tavırlarla dikili kalmışlardı. Üç numara tıraşının altında yok denecek kadar az kaşlarıyla sarı, sapsarı bir oğlandı üçüncü ve asıl objektife yakalanan da oydu. Ağlamaklı idi. Kıpkırmızı yüzü ile içine gömdüğü sessiz hıçkırıklarını boğmaya çalışarak, ilk defa gördüğü güzellikleri babasından isteyip istememek arasında gidip gelen bir mahzunlukla bocalayıp duruyordu.

Baba ise oğlanın bitiremeyip eline tutuşturduğu haşlanmış mısırı sıcaklığı kaybolmadan kemirme niyetindeydi. Kızlar, bit-

miş koçanları giriş kapısındaki varile atmışlardı girerken ve mutlu görünüyorlardı.

Baba, sigara bahanesiyle yokladığı cebine bir göz attı. Sadece iki gün yetecek miktarda ekmek parasından başka beş kuruş yoktu. Bir oğlanın mahzun yüzüne, bir de kızların mutlu suratına baktı. Paraya, aylığa kavuşmaya sadece iki gün kalmıştı. Koca bir kırk sekiz saat yani.

Kızlarda, önceden anlaşıp bir şey istememe, sadece seyretmeyle mutlu olmanın yollarını bulma gayreti vardı. Bu anlaşmayı, gördüğü cazip aletlerin şaşaası karşısında, kapıldığı heyecanın etkisiyle sarı-kırmızı suratlı oğlancık bozuyor gibiydi.

Oğlan, ablasından kurtardığı elini kısa pantolonunun cebine sokup madeni paralarını çıkardı. Bir gişenin üzerindeki fiyata baktı, bir de paranın miktarına. İmkânı yok yetmezdi. Ne olurdu sanki mahalledeki arkadaşlarına kanıp da pamuk şekerden almasaydı dün? Geçen hafta arkadaşlarıyla önünü kestikleri bir düğün konvoyundaki amca tutuşturmuştu eline koca binliği. İki üç gün koynunda sakladığı parayı sonunda dayanamayıp, o eriyip giden pamuk şekere yatırmıştı işte. İki gün daha saklasaydı ölür müydü? Dünden beri, yani her şeyin siftahına balıklama atlayan Burak'ın "Dönme dolaba bindik ablamla, çarpışan otoyu kullandım" sözlerine imrenmez, kendisi de binerdi o dediklerine.

Baba, gömlek cebini şişiren sigarasından yaktı ve ağzından kurtulan bir "of" sesiyle havaya üfledi sıkıntılarını. Tozun dumanın, sesin kokunun arasında yok olup gitti, kendi bıraktıkları da.

Yürüyüş maksadıyla evden çıkıp, öylesine, laf olsun diye alana giren kadınla adamın bakışları, işte o anda, yanıp sönen ışıkların şavkı arasında çakıştı. Kadında "Birer bilet alsan da bu çocukların gönüllerini görsen" ifadesi, adamda "babanın gururuna dokunursa" endişesi vardı.

İkisi de sıkıntı içinde, yaslandıkları dönme dolabın kaidesini çevreleyen demirleri kavramışlardı sıkı sıkıya. İçlerinde karşı konulmaz bir istek vardı: çocukları, özellikle de oğlancığı sevindirmek... Karşı konulmaz bir istek daha vardı: babayı incitmemek.

Kızlar ağızları yarı açık, mutlu ifadelerini muhafaza ederek rüya âleminin ipsiz salıncağında gezinmekle, yani seyretmekle yetiniyorlardı; oğlansa artık engelleyemeyerek, sarı-kırmızı suratına koyuverdiği incilerini birbiri ardına sıralıyordu. Hıçkırıksız, şikayetsiz ve ince boynuna yakışan bir mahzunlukla inen yaşlar, ampullerin görünmeyen kirpiklerine vuran aksi ile renkli bir hâl alıyordu.

Adamla kadın, akşamlarını mahveden bu görüntünün ezikliği içinde yeniden sıktılar demirleri. Bir şeyler yapılmalıydı. Kırmadan gönül yapmanın yolu bulunmalıydı. Mutlaka bir şeyler olmalıydı.

Kawazakidekiler, dönme dolaptakiler, gondoldakiler, konvoydakiler, balerindekiler, palyaço salıncaktakiler, çarpışan otodakiler bilmem kaçıncı kere boşalttılar haz duydukları yerlerini. Bilmem kaçıncı kere bilet uzattı aynı örnek şapkalı gişe görevlileri. Bilmem kaçıncı kere yuvarlandı inciler, sarı, esmer, beyaz çocuk suratlarından aşağıya.

İşte o anda olan oldu. Sadece adamla kadının şahit olduğu bir peydahlanmayla çıkıverdi bir adam. Beyaz pantolonu ve beyaz gömleği ile babanın koluna giren otuz otuzbeş yaşlarında birisi, "Çarpışan arabalara binmek için bilet aldırdılar benimkiler. Sonra da korkup binmediler. Biletler elimde kalakaldım. İstersen yeğenlerimi bindir kardeş" deyip, babanın eline biletleri tutuşturup kalabalığa karışıp kayboldu.

Ne çocuklar görebilmişlerdi tam anlamıyla, ne de baba. Kadınla adamın kenardan sessizce izledikleri olay mutluluğa dönüvermişti işte. Üç tane bilet vardı ellerinde. Sarı-kırmızı

oğlancığın yüzündeki yaşlar, membaı kurumuş göze gibi aniden kesildi. Hayran hayran etrafı süzen kızlarınkine ise parıltılı bir bakış gelip oturdu.

Üç küçük bedenin çarpışan otoların olduğu bölüme geçmesi, sıralarını beklemeye başlaması gecenin olayı idi, adamla kadın açısından. Onlar da gelmişlerdi aynı yere. İzlendiklerinden habersiz babanın bu kez mutlu yaktığı sigarayı, çocukların suratına akseden neşeyi kaçırmamalıydılar.

Birkaç dakika sonra, oğlancığın kavradığı direksiyonda idi ablalar da. Gözlerinde çakıp duranlar, tellerin çıkardıklarından daha da fazla kıvılcımlıydı.

Kadın o şamatanın içinde nasıl duyurduğuna kendisinin de inanamadığı bir tonla kocasına seslendi.

-Eğer oğlanın bu sevincini görmeden yatsaydım gecem mahvolacaktı.

-Hatta birkaç günüm, diye ekledi kocası da.

Daha beş dakika önceki kaşsız, haşlanmış yumurta gibi duran yüzün kırmızılığı kaybolmuş, mutluluğun pembe bulutlarını yaran bir pilotun kararlı bakışlarına bürünmüştü. Diğerlerini saymazsak, kulaklara varan üç çocuk gülüşü, bir baba sevinci, bir de karı koca bahtiyarlığı yaşanan yerde, yaptığı işten haz alan birisi daha vardı: biletleri veren adam.

Kenardan gizlice izlediği manzaranın doygunluğunu sabaha kadar salladığı direksiyon başında yaşayan adam, uzun yol şoförü bir garibandı sadece. Oradaki iş merkezlerinden birine getirdiği gıda maddelerinin boşaltımı esnasında girdiği lunaparkta gördüklerine dayanamamış, uzanıp giden kuyruğa rağmen nasıl aldığına kendisinin de şaştığı üç biletle ağlayan yüzleri güldürmüştü.

Ampullerin kararıp, yerini göz kırpar yıldızların aldığı, sokaklarda inlerin cinlerin top oynadığı saatlerde, karı-koca bir-

birlerinin ellerini sıkı sıkıya kavramış, bir dahaki sefer için yüz güldürme planları yapıyorlardı.

Uzun yol şoförü de kıvrım kıvrım bükülen dönemeçlerde yol alırken, direksiyonu kavradığı parmaklarının arasında kâh kaşsız oğlanın başını okşuyordu kâhsa bir türlü evlenmediği için sahip olamadığı hayâli çocuklarının başını...

Oğlancık ise uykunun bilmem kaçıncı kulacında yol alırken kavradığı yorganı direksiyon kullanır gibi sıkıyor, Burak'a anlatacağı bulutlararası gezinin hazzıyla gözlerini sımsıkı yumuyordu.

BABAMIN UYKU İLACINI DA GETİRELİM Mİ ANNE?

Şehrin en kalabalık kavşağını seçmekle isabet etmişlerdi. Kahraman Bey'in dediği gibi zehir gibi çocuklardı dördü de. Akşama kalmaz doldururlardı beyaz eşya satıcısından rica minnet aldıkları devasa koliyi. Boy boy, renk renk, inceli kalınlı sürüyle malzemeleri olurdu bir günün içinde.

Bir kere okuldan kaytarmış olurlardı yazılıların vıcık vıcık kaynadığı şu ilkyaz arifesinde. Müdür yardımcısı Hakkı Bey bile gıkını çıkaramazdı o biçim kampanyanın karşısında.

İyi etmişlerdi, iyi... Fikir babası, grubun en cevvali olan Dinçay'dı ama Daltonların diğer elemanlarının da payları vardı Kahraman Beyi tavlamak, katılımı gerçekleştirmek hususunda.

Daha sabahın kaçıydı ki? Ikına sıkına yakındaki bir matbaadan getirip, evden aşırılan bembeyaz bir örtü ile bezedikleri masanın üzerine, "... Anadolu Lisesi 11/EA Öğrencileri Kitap Kampanyası" yazılı kağıdı iliştireli daha kaç dakika olmuştu ki?

Birazdan adımlar çoğalır, sesler yükselirdi. Sair zamanlarda liselilerin, üniversitelilerin hatta ilköğretimlilerin kaynadığı, şehrin en kalabalık meydanının, en ilgi çeken grubu durumuna gelirlerdi. Arka taraftaki çay bahçesinin müşterileri ile yakındaki Selçuklu eserlerinin, tarihi medreselerin, camilerin daimî ziyaretçisi olup, ta nerelerden gelme turistler de birazdan tepe-

lerinde belirirlerdi. Üstelik ummadıkları bir yerde karşılarına çıkan kampanya hakkında bilgi sahibi olur, olmakla kalmaz çekim yapıp, çeşitli sorular sormaya kalkışırlardı. Kaç senedir ana dili gibi öğrendikleri İngilizcelerini de konuşturdular mıydı, "aferin" in en âlâsını koparırlardı koca şehirden.

Durumu işiten mahalli gazeteler, radyo ve televizyonlar da soluğu yanlarında alırlardı ki bal kaymak olurdu her şey.

"Biz sizin gibi armut kurularıyla arkadaşlık edemeyiz. Biz temiz aile kızlarıyız. Kendi ayarımızdakilerle konuşuruz ancak" mış. Görürsünüz akşam haberlerinde armut kurularını.

Okuluna giden öğrencilerden, işine giden büyüklerden boşalan koca meydanın en canlı nesnesi olarak oturuyorlardı masa başındaki dört genç.

Tombul çehresine hiç de uymayan fındık gibi burnunun üstüne oturttuğu tel gözlüğü ile şirin şirin etrafını süzen Dinçay birden hararetle bağırdı:

-Akşam burayı toplarken bana minnet kalacaksınız hepiniz de... Sürüyle kitap toplayacağız bir kere; bir gün dahi olsa yazılıyı, ÖSS'yi unutacağız ki o da ayrı güzellik.

Kuru, kupkuru suratıyla grubun en somurtkanı olan Melih istifini bozmadan cevap verdi:

-Sen de kendini kahraman sayıyorsun daha ilk saatten. Hani gelen giden?

-Gelecekler oğlum, gelecekler.

-Dinçay'cığım o hızlı tempomuzun arasında fırsat bulup keyif yaptığımız için duruma kıyak diyebilirim, ama Melih biraz da haklı.

-Ne gibi Emrah?

-Ne gibi olacak. Başını bile çeviren yok baksana.

-Çevirecekler, Emrah çevirecekler! Sen niye susuyorsun Tuğrul? Sen de mi bunların kafadansın?

-Susma hakkımı kullanıyorum sadece.

-Öyle olsun.

Doğru söylememiş miydi Dinçay? Azıcık daha oturdular mıydı canlanırdı etrafları. Bak daha saat on bile demeden, karşı kaldırımdan bir kadın bu tarafa doğru yönünü döndürdü. Geldi geldi, geldi... Evet evet bu tarafa doğru niyetlendi. Ve soruyor. Galiba "Ne tür kitaplar alıyorsunuz evladım?" diyecek. Onlar da hepsi bir ağızdan, "Ne olursa Teyzeciğim. Kitap ihtiyacı olan köylere göndereceğiz." diyecekler. Tabii ki kadının gözleri parlayacak, minnet duygularıyla bakacak ve içinden dua edecek böylesi gençlerin varlığı için.

-Kolay gelsin çocuklar. İnsanlara hizmet ettiğiniz için sağolun. (Aslan Teyze! Bir tanesin!) Acaba Diriliş Mahallesine giden otobüsler nereden kalkıyor?

-Sağol teyze de ne otobüsü?

-Siz, yaşlılar için yol gösterme kampanyasını sürdüren çocuklar değil misiniz?

-Değiliz. Şey... Yani bizim kampanyamız farklı. Kitap topluyoruz.

-İyi iyi. Erken dönersem ben de bırakırım bir şeyler. Şimdi gidip otobüsün yerini öğreneyim bari.

Eh. Pilav olmazsa lapa. Hiç yoktan iyidir. En azından sonra getireceğinin işaretini veriyor.

İkincisi doğru gelir en azından. Geliyor bile bakın!

-Ne yapıyorsunuz burada çocuklar?

-Kitap kampanyası yapıyoruz Amca. Fazla kitapları alıp...

-Benden izin aldınız mı peki?

-Hayır. Siz... yani...

-Ben bu çay bahçesinin sahibiyim. Görüntüyü kapatıyorsunuz. Yeni yaptırdığım şelaleyi kimse göremezse müşteri kaybederim haberiniz ola!

-!!??

-Belediyenin haberi var mı? Şimdi zabıtalar sizi yaka paça götürür.

Daha bir saat olmadan mı? Niyeymiş?

-Ama biz kötü bir şey yapmıyoruz ki?

-Bir şey de satmıyoruz üstelik.

-Her köşe başında korsan kitaplar satılıyor ama.

-Orasını, burasını bilmem. Onlar beni ilgilendirmez. Görüntümü kapatmayın derim başka bir şey demem!

-İyi de Amca nereye gidelim ki? Kahraman Bey burasının uygun olacağını söylemişti?

-O da kim? Çetebaşınız mı? Kâra ortak mısınız?

Haydaaa. Koskoca Kahraman Beye ettiği lâkırdıya bak! Ne kârı?

-Bizim edebiyat öğretmenimiz o.

-Hem de müdür yardımcımız!

-İsterse vali olsun. Bu-ra-da kimseyi barındırmam! Anlaşıldı mı?

-Çay bahçenizi yemiyoruz ya!

-Hem biz kaldırımdayız. Bahçeye girmedik ki!

-Yok bir de bahçeyi talan edeydiniz! Kütür kütür erikler de var.

Ya Sabır!

-Ne yapalım peki Amca? Nereye gidelim? Üstelik arkadaşlarımıza da burayı tarif ettik.

-Bana mı sordunuz tarif ederken? Havuzun karşı tarafındaki Atatürk büstünün olduğu yere kaydırın masanızı.

-Ayakkabı boyacılarına, simitçilere, tulumba tatlısı satanlara bir şey demiyorsunuz ama...

-Bak hepsi yerlerinde oturuyorlar. Hem de daima buradalar.

-Onlar buranın yerlileri. Müşterilerim de faydalanıyorlar onlardan.

-Öğlene doğru bize de çok gelip giden olacak elbet...

-Onlar da size müşteri kazandırır.

-Size öğlene kadar müsaade. Sonra toz olun.

Adamın gidişiyle rahat bir nefes aldılar berikiler.

-Eee? Ne yapacağız şimdi çocuklar?

-Hiçbir şey. Oturup, kaldığımız yerden devam edeceğiz bağış almaya.

-Başlamış mıydık ki?

-Meliiih! İnsanın keyfine turp sıkma. Masayı kurduğumuz andan itibaren başladık sayılır.

-Siftah etmesek bile.

-Dinçay doğru söylüyor Melih. Birer ikişer gelir insanlar.

-Hep kötü gidecek değil ya akşama kadar.

"Ne haliniz varsa görün" gibilerinden omuz silkti kuru suratlı genç. İyi ki evden çıkarken Goriot Baba'yı almıştı yanına. Hiç değilse yarım bıraktığı yerden okurdu da bir an önce teslim ederdi İl Halk Kütüphanesi'ne. Hoş. Neredeyse yarıya gelmişti ama henüz anlatılanları kavramamıştı. Niye tavsiye et-

mişlerdi ki bu kitabı. Her biri ayrı âlemde olan arkadaşlarının yüzüne tek tek baktı ve yeniden kitaba döndü.

Geçen yıl bir başka lisenin öğrencilerinin yürüttüğü elbise - kitap kampanyasını günlerce konu etmişti yerel televizyonlar, gazeteler. Kendilerinki de başarılı geçerdi de inşallah, onlar da başka gençlere örnek teşkil ederlerdi.

İnsanları sevindirmek ne güzel şeydi. Hatta bütün canlıları. Kitapları göğsüne bastırıp eve doğru koşan yanık suratlı bir köy çocuğu canlandı Dinçay'ın gözünde. Kimbilir ne kadar sevineceklerdi Ayşeler, Hasanlar...

Şimdiye kadar henüz teşrif eden olmamıştı ama olsun, ne çıkardı ki bundan? Ne de olsa mesai saatiydi. Küçükler okulda, büyükler işteydi şu saatlerde. Öğlen arasında çarşıya dalan öğrencilerden tutun da esnaf lokantalarına, pizzacılara akın eden, çalışanlar güruhundan epeyce birileri ilgilenirdi hiç de alışık olunmayan kampanya karşısında. Kimbilir aralarından belki de yüklü miktarda para yardımı teklifi edenler olurdu. Ya da en azından bilgisayar yardımında bulunmak isteyenler... Milliyetçilik duyguları kabararak, "Yurdumun çocuklarına helâl olsun verdiklerim." diyenler...

-Kolay gelsin çocuklar. N'apıyorsunuz burada?

-Kitap kampanyası yapıyoruz abla. Kitabı olmayan köylere kitap göndereceğiz.

-Haaa... Ben de sanatçı resmi dağıtıyorsunuz sanmıştım. Dansöz İbrişim'in hastasıyım da. Ben de en az onun kadar kıvırtıyorum ama şans işte. Çürüyoruz buralarda

-!!??

İnşallah şansın açılır da çürümezsin buralarda. Sanatçı olarak sen de muradını alırsın.

Üfff sıkmaya başladı artık. Bembeyaz örtünün üstündeki

koskoca yazıyı kimse okumuyor mu? Gittikçe çoğalan insanlar akıp gidiyorlar bir yerlere. Kimisi kaygısız, kimisi hüzün yüklü olarak...

-Evladım, rahmetli kocam harita mühendisiydi. Ondan kalan bir takım kağıtlar var. Getirsem alır mısınız?

Yok deseler bir türlü, var deseler bir türlü. Ama gene de hiç yoktan iyidir. En azından moral bulmuş olurlar. Okunacak madde olarak işe yaramazsa da defter kitap cildi olarak hizmet görür hiç değilse.

-Alırız teyzeciğim. Hem de minnet kalırız.

Eh, öyle ya da böyle derken siftah ediyorlardı. Koca bir tomar, yarısı çizilmiş kağıdın ardından, bir başka tomar da şehrin eski bir kahvehanesinden geldi. Çırak kanalıyla yollanan bu tomarın içinden Hayber Kalesi Cengi, Yusuf ile Züleyha, Köroğlu Destanı, 1939 Erzincan Destanı gibi ele alınmayacak kadar yıpranmış, dalları kopma aşamasına gelmiş bir sürü kitap çıktı.

Bundan gayri, "Kafe" olarak hizmet verecek bu yeni işyerinde eskilere bir çizgi çizip, yeni yayınlara abonelik tasarlanıyordu anlaşılan. İnternetli, CD'li, müzikli...

-Kütüphanemi temizliyordum da isabet oldu burada oluşunuz. Birkaç tane ansiklopedi var. Göndereyim mi kapıcıyla?

-Neden olmasın teyze? Kimbilir hangi köyü sevindirir bunlar?

-Atacaktım zaten.

Daha Mayıs başında varlığını iyiden iyiye hissettiren güneşin yakıcılığına rağmen, buz gibi etki bırakan kadının sözlerini duymazdan geldiler Daltonlar. Kitaba bakış açısı bu olmamalıydı ama... İyi ki Kahraman Bey yanlarında değildi. Yoksa kahrından ölürdü kitap hastası, edebiyat delisi olan hocaları.

Biraz küçüğünü bulsalar daha mı iyi olurdu acaba? Ne diye ağzına kadar doldurmayı umup, 72 ekran televizyon kutusunu istemişlerdi ki ısrarla? Daha küçüğünü getirmek varken, dev kutunun dibinde birkaç parça kitap-kağıt ile eşekten düşmüş karpuz durumuna rahatlıkla düşebilirlerdi.

Yelda'nın, Gözde'nin afraları tafraları, basket arkadaşlarının alaysı sözleri, dershanedekilerin yuhalamaları, evdekiler... Rezil olurlardı.

Yok yok. O kadar da değil. Elinden iyi yazı gelen Bilâl'e rica minnet, kalın harflerle yazdırdıkları "...kitap kampanyası" kısmını ta belediyenin önünden okurlardı insanlar. Okuyunca da kendilerinde bir sorumluluk duyar ve ister istemez bir şeyler getirirlerdi. Belki civardaki kitapçılardan bile katılımlar olurdu. Hani şu raf köşelerinde kalmış, beklemekten sararmış, gözden çıkarılan kitaplarla... Her iki tarafın da işine yarayan bir hareket olurdu en azından.

Dün ayrılırken sözleştikleri üzere, öğlen arasında Kahraman Bey kendi arabasıyla gelip ziyaret edecek, birer de dürüm-ayran getirecekti. İnşallah o gelmeden eli yüzü düzgün birkaç kitap gelirdi de hiç değilse adamcağızın sınıfta heyecanla yaptığı konuşma havada kalmazdı. Son saatte, fikrini söyleyen Dinçay'ı neredeyse bir omuzlarına almadığı kalmıştı. Gözleri yaşararak bütün sınıfa örnek göstermiş, gurur duyduğundan bahsetmişti hararetle. Konuşmayı, paylaşmayı seven bir öğretmen olarak kampanyayı bütün okula yayar, katı tavırlı Müdür Beyi bile coştururdu.

-Ne yapıyorsunuz burada?

-Kampanya...

-Şampanyayı, birayı bırakın da okula gidin okula! Adam olmanın yolu oralardan geçer! Biz okula gitmedik de n'oldu. Sürünüyoruz işte bak.

Turuncu kıyafetli bir temizlik işçisiydi bunları söyleyen. Elindeki saplı süpürgeden, başındaki bozarmış kasketine kadar her tarafından bezginlik yağıyordu.

Kuru suratını kitaptan kaldırıp bir şeyler söylemek istedi Melih. Tel gözlüklü şirin gözler engel oldu buna. Parmağıyla "sus" işareti yaptı, o kadar. Herkes fikrini söylemeliydi. Bu da insanların bir çeşit rahatlama yoluydu. Nereden bilecekti ki kendilerinin hem okuyup hem de faydalı bir şey için uğraş verdiklerini.

Öyle böyle derken acıkmaya da başlamışlardı. Niye cips mips bir şeyler almamışlardı ki yanlarına? Okulda olsalar balıklama dalarlardı kantine. Şimdi ise üstlendikleri görevi lâyıkıyla yerine getirmek gibi bir zorunluluk duyuyorlardı kendilerinde.

Acıkmak bir yana öte yandan sabah sabah sinirlerini geren çaybahçesi sahibinin verdiği süre dolmaya başlamıştı. Ah bir Kahraman Bey gelseydi. Yılanı bile deliğinden çıkaracak kabiliyete sahip konuşmasıyla ikna ederdi adamı. Etmeyle de kalmaz, belki yarın için bile izin koparabilirdi. Hani dershane çıkışı fena da olmaz, ilâç gibi gelirdi.. Yarı dinlenirler yarı da iş yapmış olurlardı bunaltıcı onca saatin ardından. Tabii ki bugünkü hasılatın sonucuna göre değişirdi herşey. Şimdilik sinek avlıyor sayılırlardı.

-Oğlum içinizden en kuvvetliniz kim?

-Hepimiz de kuvvetli sayılırız. Niçin sordunuz Amca?

-Büromu taşıyorum da Bankalar Caddesine. Birkaç tane atılacak tablo var. Yeni tablolar sipariş ettim, ünlü bir ressama. Eskileri siz alın diyecektim.

Köy okulu ve atılacak tablolar. İşlerine yarar mıydı acaba? Acaba çerçeveleri işe yarar mı?

Şu Zümrüt'ün de alacağı olsundu yani. O da dışardan lojistik destek sağlayacaktı güya sınıfın en çenesi kuvvetlisi ola-

rak. İlk teneffüste yerel radyoları, televizyonları arayıp, kampanyadan haberdar edip, çekim yapılmasına yardımcı olacaktı.

Ne Zümrüt görünürlerdeydi, ne altın ne de gümüş. Ne de şehrin anlı şanlı medyatörleri!

-Çocuğum, boyama kitabı var mı?

-Nasıl yani?

-Küçük kızımla çarşıya çıktık. Sızlanıp duruyor. Bankaya da uğramam lazım, oyalanır diye düşündüm de. Kaç liraysa alayım bir tane.

-Şey teyze... Biz kitap satmıyoruz. Alıyoruz sadece.

-Satsanız ölür müsünüz? Küçük çocuk diyorum size!

Ya sabır, ya sabır...

Onları boşverin de yeni dikilene cevap verin çocuklar. Bak bir şeyler soruyor size:

-Felsefi kitaplar da alır mısınız? Eşimin üniversiteden kalma kitapları duruyor çatı arasında. Kalabalık ediyor.

-Ama biz köylere göndereceğiz. Felsefe kitapları oraya gider mi ki?

-Gider gider. Köy odasına koyarlar en azından.

Dudak büktü Daltonlar. Niye bir Allah'ın kulu da eli yüzü düzgün bir kitap getirmiyordu ki? Orta öğretim çağı çocukları ne yapacaktı ki bunca sıkıcı kitabı?

Annesinin eteğini çekiştirip duran küçük oğlan ne diyor acaba?

-Anne! Anne ya, babamın uyku ilacını da getirelim mi?

Uyku ilacı mı? Ama ilaç kampanyası değil ki bu! Onu sağlık kuruluşları yapar herhalde.

Kadında şirin gülücükler. Oğlanda rahatlamış ifadeler.

-Babası gazete okurken uyur da hep. Biz de gazeteye uyku ilacı diyoruz. Okunmuş gazete var epeyce. Getirsem alır mısınız?

Bir sürü ıvır zıvır. Bir sürü işe yaramaz soru kalabalığı.

*

Nihayet akşam olup, masa kaldırılma, yekunların toplanma(!) vakti gelince göründüler medya elemanları. Başlarında orta yaşlarda iki kadınla yıldırım hızıyla yaklaştılar Daltonlara. Kadınlardan bir tanesi nefes nefese bilgi vermeye başladı basın mensuplarına:

-Şehrimizin bu nadide çocukları sayesinde ortalıkta çöp filan kalmayacak. Bugün ilkini gerçekleştirdikleri işe yaramayan kitap kampanyası ile evlerde bürolarda insanlar rahat nefes alacaklar.

Diğer kadın devam etti biraz da:

-Biz, Çöplerle Mücadele Vakfı olarak bu etkinliği gerçekleştiren altın çocuklarımızın yakalarına rozetlerimizden takarken mutluluk yaşıyor ve onlarla gurur duyuyoruz.

Neye uğradıklarını anlamayan dörtlü, şaşkın şaşkın etraflarına bakarken, düğünlerdeki takı törenlerini andıran bir kalabalığın birer ikişer kutuya öte beri attıklarına şahit oldular.

-Benden bir poşet dolusu, babamdan kalma takvim.

-Benden de ilkokuldan kalma pul koleksiyonum.

-Benden iki koli şişe. Ayrıca...

Gençler, uzaktan arabası görünen Kahraman Bey'den kaçmanın planlarını yaparken, Çöplerle Mücadele Vakfının iki kadın elemanı mest olmuş bakışlarla çocukları süzüyor, böylesi duyarlı gençlerin çoğalması için dua ediyorlardı.

FIRÇADAKİ GÖKKUŞAĞI

Fırçasını sandığın kenarına tok bir sesle vurduktan sonra, "Boyayalım abla!" diye bağırdı, yakında öksüreceğe benzeyen bir ses tonuyla. Üniversiteli kızların biçimsiz potinlerinin dışında, hanımlardan pek boyatan olmazdı, ama olsun. Bu da bir teknikti sonuçta. Bir nevi reklâm sayılırdı. Sesini duyan dönüp bakardı en azından.

Her zamanki gibi sabah güneşinin ilk ışıklarıyla boylamıştı büfenin önünü. Daha doğrusu her hafta sonunda yaptığı gibi... Çünkü hafta içinde okul vardı ve öğleden sonraları ancak gelebiliyordu. Yaz ayları, bunaltan sıcaklar olsa da daha rahat geçiyor, ders çalışma zorunluluğu olmuyordu hiç değilse.

Öyle, sınıfındaki arkadaşları gibi öğlenlere kadar yatma lüksü yoktu ama olsun. O, evinin koskoca erkeğiydi; yakışık alır mıydı hiç tembel tembel gerinmek?

Pazar günleri biraz geç kalkıyor, anacığının hazırladığı zeytin, çökelek ve ekmeğini, buharı tüten çayı eşliğinde yudumlayıp yola koyuluyordu.

Üç yıllık tecrübesi gösteriyordu ki pazar günleri sabahın o saatinde pek kimse olmazdı yollarda. Sair günlerin esnafı, istirahat gününde evlerinde oldukları için, çarşı iznine çıkan askerlerin potinleri uzanırdı çoğunlukla önüne. Bir de kız arkadaşla-

rıyla, sözlüleriyle, nişanlılarıyla gezmeye çıkmış çiçeği burnunda gençlerin ayakkabıları.

Çatlak çatlak olmuş, muhtemelen altı, bir iki kez tamir görmüş bir ayak uzandı sandığın üstüne. Çocuk, -daha doğrusu delikanlı adayı- bir karşısındaki yaşlı adama baktı, bir de az ötede kendisiyle aynı mesleği paylaşan çocuğa.

-Şişt Onur! Sen siftah ettin mi?

-I-ıh, dedi, parlak gözlerle bakan kara kuru oğlan.

Beriki, mavi gözlerini kaldırdı, güleç bir çehreyle, ama özür dileyen bir ses tonuyla:

-Amca ben siftah ettim. Arkadaşıma gidin bir zahmet…

Adam, uzattığı ayağını indirmeden bir müddet baktı karşısındaki saffet dolu yüze. Cebinde sayılı miktarda parası olmasa, daha emekli maaşını almaya bir haftadan fazla zaman olmasa, gözü kapalı verirdi kesesindeki olup biteni.

-Sağol oğlum. Hep bu yürekle kal. İlerde başarılı bir insan olacağına inanıyorum, diye söylenip kumral saçları okşadı ve diğer sandığa doğru ilerledi yorgun adımlarla.

Mavi gözlü çocuk, aldırmaz bir tavırla fırçasını sandığa vururken, yaşlı adamın, "Kaça boyarsın?" diye soruşunu, arkadaşının ise "Ne verirsen amca" deyişini işitti.

Kendisi gibi Onur da tok gözlüydü. Bazı boyacı arkadaşları gibi, "Bunlarda boya diye bir şey kalmamış, yarım kutu boya yer." diye pazarlığa tutuşup, yüksek fiyat istemezlerdi.

"Ne verirsen" sözü etkileyici oluyor, müşterisiz de kalmıyorlardı bu sayede, çok şükür.

Bu sene okul dönemi bitip, yarım günlük çalışma temposunun tam güne çıkacağı yaz başında, ışıl ışıl ışıldayan, güzel bir sandık almayı planlıyordu.

"Bir kedim bile yok" şarkısını kendi kendine değiştirmiş, "Bir sandığım bile yok" diye mırıldanmış, sonra da utanmıştı. Bu elindeki neydi ya? Babasının el emeği, sebze kasalarından bozma bu sandık da bayağı iş görüyordu sonuçta.

Gene kasalardan bozulmuş, oturağını da atmalı, pırıl pırıl mavi plastikten bir tabure almalıydı. Yok yok mavi değil, kırmızı almalıydı.

Bir cankurtaran, sirenlerini çalarak uçarcasına geçti önlerinden. Hayat bir garipti işte. İnsana ağız tadıyla hayâl bile kurdurmuyordu.

Bir kere sandık süslü olunca müşteri çok olurdu. Sıra bile beklerlerdi. Yok, yok gaddarlık edemezdi. Onur'un hakkını unutmaz, bir kısmını ona gönderirdi. Hem onlar iki nüfus fazlaydı kendilerinden. Üstelik, kötürüm de olsa, kendisinin bir babası vardı, onunsa yoktu. Bu hakkı ona tanımalıydı. Geçen yaz ettiği gibi, köşeye gizlenip, birkaç müşteri boyadıktan ortaya çıkmalıydı.

-Kaça boyuyorsun ufaklık?

U-fak-lık-mı? Bugüne bugün on dört yaşındaydı. Haziranda on beşine girecekti. Öyle, annesinin dediği gibi İstanbul kibarı gibi duruşuna bakıp hüküm vermemeliydi insanlar. Bir kere bu ufaklık diye kaale almadığınız kişi dört nüfusa bakıyor.

-Ne verirsen abi.

Usta elleriyle iskambil kağıtlarını ayakkabının içine yerleştirdi; boya - cilâ - fırça derken, seri hareketlerle kısa bir sürede ayakkabıyı yepyeni edip, gıcır gıcır bir milyonluğu da yıllanmış bir fabrikatör edasıyla yerleştirdi arka cebine.

İşe ilk başladığı sene, günlerden bir gün, arka cebine paraları destelemiş anacığına teslim etmek için akşamın olmasını bekliyordu ki, gözü önünde bir çocuğa sataşıp kavga çıkaran, kendi boyundan büyük çocukların arasına girip kavgayı ayır-

maya çalışmış, kavga bitince paraların yok olduğunu görüp bir hayli şaşırmış ve üzülmüştü.

Daha sonra büfenin öbür tarafında ayçiçeği çekirdeği satan tek gözlü Rasim Amca'nın, "Oğlum çok dikkatli ol. Görünür yerde para taşımamaya çalış. Alın teriyle kazananların parasına göz diken, lop yutmaya alışmış kişiler var." deyince, kötülerin de olabileceğini anlamıştı.

Keşke şu kış hiç gelmeseydi... Buz gibi soğuklarda kimsenin elleri fırça tutmaz olurdu. Büfeci bazen acır, kendisini, Onur'u ve Rasim Amca'yı sırasıyla yarımşar saat içeri alır, ısınmalarını sağlardı. Bir keresinde koca bir bardak sıcak kakao bile ikram etmişti.

-Evlere de boyaya gidiyor musun çocuğum?

Başını kaldırdı. Beyaz şalına bürünmüş, ojeli parmağına taktığı halkanın zincirle uzanan kısmındaki sevimli bir süs köpeğini gezdirmeye çıkmış, temiz yüzlü bir bayan.

-Gidiyorum teyze.

-Bu Pazar karttaki adrese gel. Boyanacak çok ayakkabı var. Yazlıklar kaldırılacak, kışlıklar hazırlanacak. Füme rengin de var mı?

Füme mi? O da ne?

Ha, sahi. Bazıları koyu griye füme diyorlardı. "Var" manasında başını salladı.

Kıyak işti bu! Bir kere üşümezdi. Sonra, çaydı kahveydi iyi ikram görürdü. Belki karnını bile doyururlardı. Sonra... Çocuklarının, kendilerinin küçülmüşlerinden bir şeyler verebilirlerdi. Belki de "Çok yoruldun. Seni arabayla götürelim." derlerdi.

Derler miydi sahiden? Yok canım, daha neler? O kadarı da fazla hayâlperestlik yani... Cebinde paracıklar, içinde bir sürü elbise ve ayakkabı olan koca poşetle evin yolunu tutardı ki... Vakit erken bile olsa, yevmiyeyi doğrultmuş olmanın verdiği

keyifle içeri girer, Sarıyumak'la boğuşurdu biraz. (Sarıyumak kedilerinin adıydı.)

Ertesi gün yeniden buluştuklarında, Onur mutluluktan parlayan gözlerle, "Dün çok müşterim oldu Bahadır. Eve mandalina bile götürdüm." derdi.

Yaşamak, helâlinden para kazanmak, mutlu olmak güzel şeydi!

Ha, kış geldiğine göre, eczacı Hamdi Bey'e de uğramak lazımdı ara sıra. "Haftada bir iki kere uğra. Biriken kutular oluyor. Onları al, istersen eve götür, işinize yarar; istemezsen kağıt toptancısına sat, parasını al." demişti geçen kış. İyi de olmuştu hani. Tertemiz ilaç kolilerini ayağıyla yassılaştırıp bir çuvala dolduruyor, fazla ağır olmadığı için, rahatça taşıyordu. Getirdikleriyle, iki göz evlerinin ısınmasına katkıda bulunuyor, sobanın üstünde çay bile kaynamasını sağlıyordu.

Bu iş için Hamdi Bey, "Depoyu tertemiz etmişsin. Eline sağlık." deyip para veriyordu üstelik. Bir keresinde, suya atıldığında gazoz gibi kabarcıklar çıkaran vitamin haplarından vermişti bir kutu. Ne güzel içmişlerdi Yasemin'le birlikte. Burunlarına minik fiskeler vuran lezzetli sudan nasıl da hoşlanmışlardı. İyi kazandığı bir gün, parasını verip bir kutu almalı, Yasemin'i sevindirmeliydi.

Bir havaya baktı, bir de gittikçe seyrelen ayaklara. Çamurlusu çamursuzu, bağcıklısı bağcıksızı, topuklusu topuksuzuyla, sürüyle ayak geçmişti önünden.

Yarın pazardı. O, zengin hanımın evine gidecekti. Keyifli bir gün geçireceğini umut ediyordu.

Pazartesi, okul çıkışı geldiğinde, yeterli parayı kazanabilecek miydi acaba?

Evet, evet. Mevsimin ilk gününü girdi sayarak, bugün akşam eve gitmeden uğramalıydı eczaneye. Sahi, bazen çikolata

kolilerinin de olduğunu görüyordu mahzende. Bu Hamdi Bey çok mu zengindi? Ya da müşterilerine mi ikram ediyordu? Yoksa o kolilerin eczanede işi neydi? Bisküvi, sabun, meyve suyu kutusu derken bazen yumurta konulan oyuklu kutuya bile rastlıyordu.

Kağıt çok olduğu zaman, çuvaldan artanları koca bir poşete dolduruyor, onu da arkadaşı Onur'a veriyordu. Öyle ya, onlar iyi arkadaştılar. Hiç arkadaşı soğuk yatakta büzülürken, sıcak odada debelenmek yakışık alır mıydı? Ne demişti Peygamber Efendimiz (s.a.s.): "Komşusu aç iken, tok yatan bizden değildir"

***

Birkaç aydır uğramadığı eczaneye uğrayıp, neredeyse kendi boyundaki çuvala sıkı sıkıya doldurduğu kağıtları ve kartonları yüklenmiş, arka cebine kiranın dörtte birini toplamış bir vaziyette, eve doğru ilerliyordu çiçeği burnunda delikanlı.

Mutluydu bugün. Büyük adamlarla konuşur gibi konuşmuştu Hamdi Bey kendisiyle. Bir fincan sıcak kahve ikram etmiş, çalışkanlığını beğendiğini söylemiş, seneye liseye başlayınca, eczanesine çırak olarak alabileceğini ima etmişti. Ara sıra uğrayıp bir bardak çayını içmediği için de gücendiğini anlatmıştı.

Eve gidince bunu herkese söylemeliydi. Annesine, iş kazası geçirip kötürüm kalan babasına, Yasemin'e, Sarıyumak'a söylemeliydi.

Bir tek, o robot gibi durup, pencere önünde gözleriyle kendisini köşeye kadar takip eden, ince yüzlü çocuğa söylememeliydi. Hiç sevmiyordu onu.

İki senedir görüyordu, bu kendi yaşlarındaki çocuğu. Arkadaki fakir mahallelere inat, lüks apartmanlarla bezeli ana caddedeki yeni bir apartmanın giriş katında oturuyorlardı galiba. Tenezzül edip aşağıya inse, "Boyacılık yapmak ayıp mı? Ben se-

nin gibi aylak aylak oturup, hazır lokmaları yutmuyorum. Ailemi geçindiriyorum. Hem de derslerimde başarılıyım. Senin gibi baştan aşağı kırık notlarla dolu olmuyor karnem! Çikolata çocuğu!" diye bağırırdı belki de.

Sokak lambalarının ışığı birer birer yanarken, eve mutlu adımlarla yaklaşıyordu kendinden emin çocuk. Sandığı, tabureyi ve çuvalı yere koydu. Kardeşine yapacağı sürprizi, patlamış mısırı, kıyamayıp en üste yerleştirdi, bir müddet dikildi. Ellerini hohlayarak ısıttı; yerlerini değiştirip, yükünü yeniden omuzlarken perde gerisinden kendisini izleyen, o sevimsiz yüzle göz göze geldi. İçinden dilini çıkarmak geçtiyse de yapmadı.

Annesi, derinlerden bir yerden "Sakın ha oğlum. Peşin hüküm verme. Belki zannettiğin gibi seni küçümseyen birisi değildir o." diye fısıldadı sanki.

İnadına dimdik etti belini. En azından köşeyi aşana kadar böyle yürümeli, görüş alanından çıktıktan sonra, eski pozisyonuna bürünmeliydi.

İlk kış belirtilerinden olan, üstü kaymak bağlamış su birikintilerine basıp, çatırtı sesi çıkararak, mahsustan havalı bir edayla geçti camın önünden. Oh, ne iyi etmişti. Çatlatmıştı işte. Gönlü rahat olabilirdi, en azından bu akşamlık.

Kütürtülü adımlarla ilerlerken, penceredeki çocuğun köşeyi dönene kadar kendisini izlediğini hissettiyse de, onun, eczacı Hamdi Bey'in oğlu olduğunu, bir trafik kazasından sonra sakat kalıp yürüyemediğini, tül perdenin gerisinden imrenen bakışlarla takip ettiğini bilmiyordu.